

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΚΑ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

Οικονομικές Σχέσεις ΕΕ-Ινδίας και οι επιπτώσεις για την Ελλάδα

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Επιβλέπων: Σπύρος Μπλαβούκος

Σπουδάστρια: Μαρίνα Στάμου

ΑΘΗΝΑ – 2017

Τίτλος Τελικής Εργασίας

«Οικονομικές Σχέσεις ΕΕ-Ινδίας και οι επιπτώσεις για την Ελλάδα»

Στον Ρόκο

**“The Power to Question is the basis of all Human Progress”
Indira Gandhi**

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας, είναι οι οικονομικές σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ινδίας και δευτερευόντως, οι διμερείς οικονομικές σχέσεις της Ινδίας με την Ελλάδα. Στόχος της εργασίας, είναι να παραχθεί μία όσο το δυνατόν ολοκληρωμένη επισκόπηση των οικονομικών σχέσεων ΕΕ-Ινδίας, καθότι μέχρι σήμερα η όποια βιβλιογραφία γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα παραμένει ελλιπής. Η έρευνα, από πλευράς πηγών, στηρίχτηκε κυρίως σε αρθρογραφία σε επιστημονικά βιβλία και σε πολύ χρήσιμες, έγκυρες Εκθέσεις που είναι δημοσιευμένες στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, του ινδικού Υπουργείου Εξωτερικών, της ινδικής πρεσβείας στην Ελλάδα αλλά και του ελληνικού Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στο Νέο Δελχί. Μέσω της καταγραφής στοιχείων, γεγονότων, προβλημάτων και προτάσεων, η εργασία φιλοδοξεί να συνεισφέρει στον ευρύτερο προβληματισμό γύρω από το περιεχόμενο των σχέσεων ΕΕ-Ινδίας και πώς αυτές δύνανται να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο μελλοντικά.

Λέξεις κλειδιά: διμερείς οικονομικές σχέσεις, στρατηγική εταιρική σχέση, εισαγωγές, εξαγωγές, εμπόριο, επενδύσεις, Ινδία, ΕΕ, Ελλάδα

Abstract

The focus of the present study is the economic relationships between EU and India. Moreover, the study investigates the economic relationships between Greece and India. The objective is to have a comprehensive analysis of these relationships considering the void in the literature. The literature review provided is based on previous studies, books and articles, some of them published online on the sites of the European Union External Action, the Indian Ministry of External Affairs and the Greek Office of Economic and Commercial Affairs in New Delhi. The overall goal is to contribute to the debate regarding the relationship between the two regions and investigate how this relationship can be strengthened more.

Key words: bilateral economic relations, strategic partnership, imports, exports, trade, investments, India, EU, Greece

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τίτλος Τελικής Εργασίας	2
Περίληψη	5
Abstract	6
Περιεχόμενα	7
Πίνακες/Γραφήματα	9
Συντομογραφίες	10
Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο Πρώτο: Επισκόπηση της Ινδίας	13
I. Γενικές Πληροφορίες.....	13
II. Ινδία και Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), δύο εταίροι με κοινές καταβολές.....	16
Κεφάλαιο Δεύτερο: Το Θεσμικό Πλαίσιο	20
Κεφάλαιο Τρίτο: Οικονομική Ανάλυση των σχέσεων Ινδίας-ΕΕ	28
I. Διευκολύνσεις/Ευκαιρίες.....	29
II. Εμπόδια.....	35
III. Διμερείς Επενδυτικές Σχέσεις ΕΕ-Ινδίας.....	38
III. (i) Οι επενδύσεις της Ινδίας στην ΕΕ.....	38
III. (ii) Οι επενδύσεις της ΕΕ στην Ινδία.....	41
IV. Διμερείς Εμπορικές Σχέσεις ΕΕ-Ινδίας.....	43
IV. (i) Εμπόριο αγαθών μεταξύ ΕΕ-Ινδίας.....	43
IV. (ii) Εμπόριο υπηρεσιών μεταξύ ΕΕ-Ινδίας.....	49
Κεφάλαιο Τέταρτο: «Ακανθώδη» ζητήματα στις σχέσεις ΕΕ-Ινδίας	53
I. Λόγοι που καθιστούν την σχέση ΕΕ-Ινδίας «αδύναμη».....	53
II. Αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις για την Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου (FTA).....	56
Κεφάλαιο Πέμπτο: Οι διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδας-Ινδίας	58
Συμπεράσματα	68
Βιβλιογραφία	71
I. Βιβλιογραφία/Αρθρογραφία.....	71
II. Διαδικτυακές Πηγές.....	73
III. Εκθέσεις/Reports.....	74

ΕΣΔΔΑ

ΜΑΡΙΝΑ ΣΤΑΜΟΥ

© 2017

Με την Επιφύλαξη Παντός Δικαιώματος

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής»

Αθήνα, 27 / 10 /2017

Υπογραφή

ΠΙΝΑΚΕΣ/ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Γράφημα: Εισοδηματικές κατηγορίες πληθυσμού.....	16
Πίνακας: Impact of GSP Preferences on Total Exports to the EU.....	31
Πίνακας: Top Preferential Export Sectors in 2015.....	32
Πίνακας: Indian Investments in the EU.....	38
Γράφημα: India’s Outward FDI in EU 28 countries.....	39
Πίνακας: Sectoral distribution of Indian investments in the EU.....	40
Γράφημα: India’s Outward FDI in EU 28 countries.....	41
Γράφημα: EU 28’s FDI in India.....	42
Πίνακας: EU investments in India.....	43
Γράφημα: EU-India Trade in Goods.....	44
Γράφημα: EU Exports to India (2016-2010).....	45
Πίνακας: EU Exports to India.....	45
Γράφημα: EU Imports from India (2016-2010).....	46
Πίνακας: EU Imports from India.....	46
Γράφημα: India’s Total Trade with EU Member States.....	47
Πίνακας: India’s Trade in Goods with EU Member States.....	47
Γράφημα: EU’s Services Trade with India.....	49
Πίνακας: EU-India bilateral services trade.....	49
Γράφημα: Trade in Services by Sector.....	50
Πίνακας: EU services exports to India - sector wise	50
Πίνακας: EU services imports from India - sector wise.....	51
Πίνακας: Exports from Greece.....	58
Πίνακας: Imports to Greece.....	58
Πίνακας: The 5 Main Products Exported from Greece.....	59
Πίνακας : Tourism.....	59
Πίνακας: Ινδικές Εισαγωγές.....	61
Γράφημα: Ινδικές Εισαγωγές.....	61
Πίνακας: Ινδικές Εισαγωγές.....	62
Γράφημα: Ινδικές Εισαγωγές.....	62
Πίνακας: Κυριότερες ελληνικές επενδύσεις στην Ινδία.....	63

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
 - ΑΞΕ: Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
 - ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
 - ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση
 - ΕΛΟΤ: Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης
 - ΕΟΖ: Καθεστώς Ειδικών Οικονομικών Ζωνών
 - ΕΣΥΠ: Εθνικό Σύστημα Υποδομών Ποιότητας
 - ΚΑΠΕ: Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
 - ΚΜ: Κράτη Μέλη
 - ΜΜΕ: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις
 - ΟΕΥ: Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων
 - ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
 - ΠΟΕ: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
 - ΣΑΔΦ: Συμφωνίες Αποφυγής Διπλής Φορολογίας
 - ΣΓΠ: Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων
 - ΥΠΕΞ: Υπουργείο Εξωτερικών
-
- ASEM: Asia-Europe Meeting
 - BIS: Bureau of Indian Standards
 - BRICS: Brazil, Russia, India, China, South Africa
 - EOU: Scheme-Export Oriented Units
 - FICCI: Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry
 - FTWZ: Free Trade and Warehousing Zones
 - GATT: General Agreement on Tariffs and Trade
 - G20: Group of Twenty
 - PPP-1: Ισοτιμία αγοραστικών δυνάμεων
 - SEZ: Scheme Special Economic Zones

Εισαγωγή

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας, είναι η εξέταση των οικονομικών σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την Ινδία, ενώ σε ένα δεύτερο επίπεδο εξετάζονται και οι διμερείς οικονομικές σχέσεις της Ινδίας με την Ελλάδα.

Αναλυτικότερα, η εργασία δομείται σε πέντε βασικά κεφάλαια και τα καταληκτικά συμπεράσματα όλης της έρευνας. Το πρώτο κεφάλαιο, είναι μία συνολική επισκόπηση της Ινδίας ως χώρα, ώστε ο αναγνώστης να πληροφορηθεί τα κύρια χαρακτηριστικά και τη συνθετότητά της. Ακολουθεί το δεύτερο κεφάλαιο, με το θεσμικό πλαίσιο των σχέσεων ΕΕ-Ινδίας, με έμφαση στον οικονομικό τομέα, μιας και η ανάλυση των διμερών σχέσεων επικεντρώνεται σε αυτό το κομμάτι. Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται οικονομική ανάλυση των σχέσεων σε δύο σκέλη. Στο πρώτο, καταγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά της συνεργασίας των δύο μερών, ενώ στο δεύτερο παρουσιάζονται οι διμερείς εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις, με έμφαση στους τομείς δραστηριοποίησης. Παράλληλα, με την βοήθεια πινάκων και διαγραμμάτων καταδεικνύεται και το μέγεθος των (εμπορικών και επενδυτικών) σχέσεων, τόσο μεταξύ τους, όσο και συγκριτικά με άλλους εταίρους. Ακολούθως, το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με εκείνα τα ζητήματα που προκαλούν εντάσεις στις σχέσεις ΕΕ-Ινδίας και συγκεκριμένα, με τους λόγους που οι σχέσεις παραμένουν αδύναμες, καθώς και με τα υφιστάμενα εμπόδια στην ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για την Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου. Η παρούσα εργασία θα ήταν ημιτελής χωρίς ένα ξεχωριστό κομμάτι που να αφορά τις οικονομικές σχέσεις Ινδίας-Ελλάδας, το οποίο καταγράφεται στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο.

Η ενασχόληση με τις οικονομικές σχέσεις ΕΕ-Ινδίας, υπήρξε σαφώς μία πρόκληση για δύο λόγους. Πρώτον, αυτή την στιγμή η Ινδία είναι παγκοσμίως μία από τις μεγαλύτερες ανερχόμενες δυνάμεις, με την ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία, πράγμα που καθιστά την ενασχόληση με την περίπτωσή της ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, πόσο μάλλον όταν αυτή, αφορά και τις σχέσεις της με την ΕΕ, την νούμερο ένα οικονομία στον κόσμο. Κατά δεύτερον, παρά την δυναμική που έχει αποκτήσει η Ινδία τα τελευταία χρόνια, η (βιβλιογραφική) κάλυψη γύρω από τις οικονομικές σχέσεις της με την ΕΕ, παραμένει ελλιπής. Αυτό με την σειρά του αποτελεί ένα επιπλέον κίνητρο, ώστε ενδεχομένως μέσω αυτής της έρευνας, να παραχθεί μία όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη επισκόπηση του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Λόγω τόσο της περιορισμένης βιβλιογραφίας, όσο και του ασφυκτικού χρονοδιαγράμματος, η έρευνα, από πλευράς πηγών, στηρίχτηκε κυρίως σε αρθρογραφία

σε επιστημονικά βιβλία και σε πολύ χρήσιμες, έγκυρες Εκθέσεις που είναι δημοσιευμένες στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης, του ινδικού Υπουργείου Εξωτερικών, της ινδικής πρεσβείας στην Ελλάδα αλλά και του ελληνικού Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στο Νέο Δελχί. Εξαιρετικά σημαντική και χρήσιμη, απεδείχθη και η πρόσβαση σε πρωτογενές αδημοσίευτο υλικό σχετικά με τα πιο ενημερωμένα οικονομικά στοιχεία της Αντιπροσωπείας της ΕΕ στην Ινδία για το 2017, αναφορικά με το εμπόριο και τις επενδύσεις μεταξύ ΕΕ και Ινδίας. Στο πλαίσιο της έρευνας, επιδιώχθηκε και μία κατ' ιδίαν συνάντηση με κάποιον εκπρόσωπο της ινδικής πρεσβείας στην Αθήνα, αλλά λόγω της πίεσης χρόνου κάτι τέτοιο δεν κατέστη δυστυχώς εφικτό. Επιπλέον πηγή για τα οικονομικά στοιχεία, ιδιαίτερα σημαντική για τους πίνακες και τα διαγράμματα, αποτέλεσε η Eurostat.

Μπορεί η παρούσα εργασία να είναι κυρίως περιγραφική, καθώς γίνεται μία αντικειμενική καταγραφή στοιχείων, γεγονότων και προβλημάτων, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι απώτερος στόχος της δεν είναι να προβληματίσει για το περιεχόμενο των σχέσεων ΕΕ-Ινδίας και το μέλλον αυτών. Ως εκ τούτου, στα συμπεράσματα συνοψίζονται οι βασικοί προβληματισμοί, με μία όμως κριτική ματιά, ενώ συνάμα γίνονται προτάσεις προς ποια κατεύθυνση θα έπρεπε να κινηθεί τόσο η ΕΕ όσο και η Ινδία, ώστε το μελλοντικό αποτέλεσμα των διμερών τους σχέσεων να έχει συνολικά θετικό πρόσημο.

Κεφάλαιο Πρώτο: Επισκόπηση της Ινδίας

I. Γενικές πληροφορίες¹

Η Ινδία, ή επίσημα Δημοκρατία της Ινδίας, είναι η 7η μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο σε έκταση (3.287.590 τετραγωνικά χιλιόμετρα) και η 2η μεγαλύτερη σε πληθυσμό, μετά την Κίνα, με 1,3 δις κατοίκους (εκτίμηση 2017). Την τελευταία πεντηκονταετία έχει καταγραφεί μία έντονη πληθυσμιακή αύξηση, η οποία αποδίδεται στην ιατρική πρόοδο και στην εντατικοποίηση της γεωργίας. Ως αποτέλεσμα αυτής της προόδου, ο αστικός πληθυσμός της χώρα αυξήθηκε κατά 11 φορές κατά την διάρκεια του 20ου αιώνα, ενώ παράλληλα αυξήθηκε και η αστυφιλία. Το 2001, περισσότερες από 35 πόλεις ξεπέρασαν το ένα εκατομμύριο κατοίκους, ενώ πόλεις όπως η Βομβάη, η Καλκούτα και το Δελχί έχουν πάνω από 10 εκατομμύρια κατοίκους.

Η χώρα έχει πολυάριθμη και μεγεθυνόμενη μεσαία τάξη, άνω των διακοσίων εκατομμυρίων κατοίκων, με αυξανόμενο ρυθμό εγχώριας κατανάλωσης, γεγονός που την καθιστά σημαντική αγορά, ωστόσο το 70% του συνόλου του ινδικού πληθυσμού, παραμένει αγροτικός.

Κύριο χαρακτηριστικό της Ινδίας, είναι ότι πρόκειται για μία σύνθετη χώρα με την μεγαλύτερη ποικιλομορφία παγκοσμίως σε ότι αφορά τον πολιτισμό, τη γλώσσα και τα φυλετικά χαρακτηριστικά των κατοίκων της, ενώ συγκρίνεται σε αυτούς τους τομείς μόνο με το σύνολο της Αφρικής. Δύο είναι οι κύριες γλωσσικές οικογένειες των Ινδών: η Ινδοαριανή οικογένεια (με ομιλητές περίπου το 74% του πληθυσμού) και η Δραβινιανή (24% του πληθυσμού). Άλλες γλώσσες της Ινδίας προέρχονται από την Αυστροασιατική και την Θιβετοβιρμανική οικογένεια. Το ίδιο το σύνταγμα της χώρας δεν προσδιορίζει κάποια εθνική γλώσσα. Τα Χιντί, με τους περισσότερους ομιλητές, αποτελούν την επίσημη γλώσσα του κράτους, ενώ τα Αγγλικά έχουν διαδεδομένη χρήση στη διοίκηση, την εκπαίδευση και τον επιχειρηματικό κόσμο και χαρακτηρίζονται ως θυγατρική επίσημη γλώσσα. Εκτός από τα Χιντί, καμία άλλη γλώσσα δεν ομιλείται από ποσοστό μεγαλύτερο από 10% του πληθυσμού, ενώ κάθε πολιτεία και ένωση έχει τη δική της επίσημη γλώσσα, καθώς το σύνταγμα αναγνωρίζει 21 τοπικές γλώσσες.

¹ Τα περισσότερα δεδομένα αυτής της ενότητας προέρχονται από το «INΔΙΑ-ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ 2017» του Γραφείου ΟΕΥ Ν. Δελχί, καθώς και από αρχεία που βρίσκονται στην αντίστοιχη ιστοσελίδα του Γραφείου ΟΕΥ Ν. Δελχί, <https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/office/837>

Ως προς το θρήσκευμα, περισσότεροι από 800 εκατομμύρια Ινδοί (80,5% του πληθυσμού) είναι Ινδουιστές, ενώ άλλες θρησκευτικές ομάδες είναι οι Μουσουλμάνοι (13,4%), οι Χριστιανοί (2,3%), οι Σιχ (1,9%) και λοιποί (3%). Οι Σιχ παρά το ότι κατέχουν μικρό ποσοστό παρουσιάζουν στοιχεία αλληλοεξυπηρέτησης και αλληλοβοήθειας, κατέχουν δε σημαντικές θέσεις στην κοινωνική ιεραρχική δομή με συνέπεια να συγκεντρώνουν πλούτο ενώ η κοινωνική τους συμπεριφορά να καθίσταται διαμορφωτής «γνώμης» για τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Οι Ινδοί ανήκουν φυλετικά στον «λευκό» κόσμο της Ασίας. Αποτελούν ένα πολύ δυσερμήνευτο τύπο, ενώ ινδικά χαρακτηριστικά συναντάμε και σε άλλες χώρες όπως Κίνα, Αφγανιστάν, Ινδοκίνα και Ινδονησία. Αξιόλογη -αν και σε μικρή ποσότητα- εξαγωγή ινδικών στοιχείων, θεωρείται αυτή των τσιγγάνων.

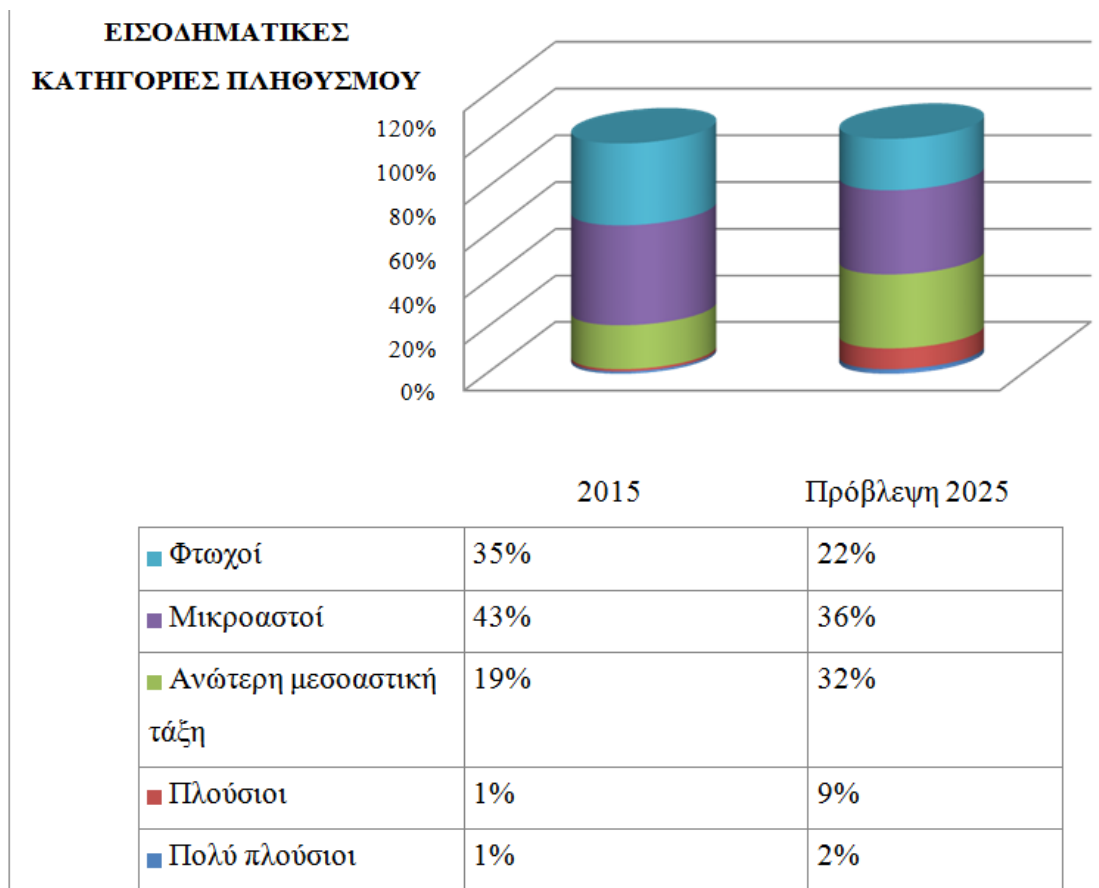
Επιπλέον η Ινδία, έχει ισχυρούς θεσμούς όπως σταθερή, δυτικού τύπου κοινοβουλευτική δημοκρατία, (η χώρα απέκτησε την ανεξαρτησία της το 1947). Το Σύνταγμα της Ινδίας (1950) έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές και είναι επηρεασμένο από το βρετανικό. Η νομοθετική εξουσία συντίθεται σε δύο Βουλές, την Κάτω Βουλή και την Άνω Βουλή, ενώ η χώρα ακολουθεί το ομοσπονδιακό σύστημα διαιρούμενη σε 28 ομόσπονδες πολιτείες και επτά ομοσπονδιακά εδάφη.

Παράλληλα, η χώρα διαθέτει ανταγωνιστικότητα κόστους και άφθονο ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, στοιχεία που την κάνουν προτιμητέο προορισμό τόσο για επενδύσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες όσο και ως αγορά καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών. Η Ινδία έχει αναδειχθεί σε παγκόσμιο κέντρο στον τομέα της πληροφορικής και των υπηρεσιών που συνδέονται με αυτή και αναπτύσσει υψηλή τεχνολογία σε όλους τους τομείς (πχ διαστημική, πυρηνική ενέργεια κλπ).

Ταυτόχρονα η οικονομική της δύναμη, της επέτρεψε να γίνει μέλος της ομάδος των πλέον βιομηχανοποιημένων χωρών (G- 20) και να παίζει σημαντικό ρόλο στους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς (πχ Παγκόσμια Τράπεζα, ΔΝΤ, Ασιατική Τράπεζα Αναπτύξεως, στην ομάδα αναδυόμενων βιομηχανικών χωρών -BRICS- κλπ). Η μεγάλη οικονομική της ανάπτυξη, η στρατιωτική της δύναμη κλπ, την κατέστησαν σημαντική περιφερειακή δύναμη που διεκδικεί, μεταξύ άλλων, μόνιμη θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Η οικονομία της Ινδίας είναι η 10η μεγαλύτερη στον κόσμο βάσει του ονομαστικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και η 3η μεγαλύτερη βάσει της ισοτιμίας αγοραστικών δυνάμεων (PPP-1). Επί σειρά ετών σημειώνει τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης διεθνώς. Η αύξηση του ΑΕΠ για το οικονομικό έτος 2016-17 ανέρχεται στο 7,1%.

Ωστόσο, η εξέλιξη στις τεχνολογίες προήλθε από υψηλού επιπέδου ιδιωτικά τεχνολογικά ινστιτούτα με άριστα καταρτισμένους αποφοίτους. Η υπόλοιπη παιδεία είναι χαμηλού επιπέδου εκτός από τις περιοχές όπου έχουν επέλθει οι τοπικές κοινότητες, δηλαδή όπου οι περιφερειακές κυβερνήσεις έχουν αναλάβει εξ ολοκλήρου ευθύνη². Αξιοσημείωτο είναι, ότι το 16% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (περίπου 200 εκ. άτομα) είναι ακτήμονες, ζώντας κάτω από άθλιες συνθήκες. Ακόμη, καίτοι κατά το Σύνταγμα της Ινδικής Δημοκρατίας όλοι οι πολίτες θεωρούνται ίσοι, στην πράξη εξακολουθεί να ισχύει, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, η διαίρεση σε 4 κάστες (βασικές κοινωνικές τάξεις) υποδιαιρούμενες σε δεκάδες άλλες, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Η διαίρεση σε κάστες απαντάται επίσης στους μουσουλμάνους και στους Σίχ, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Αποτέλεσμα, να υπάρχει τεράστια κοινωνική και επομένως εισοδηματική ανισότητα μεταξύ των Ινδών. Ειδικότερα, το 10% των Ινδών (128 εκ.) εκπροσωπούν 30% των συνολικών εισοδημάτων, 23% των εξόδων των νοικοκυριών και 64% του εισοδηματικού πλεονάσματος της Ινδίας. Αντίθετα, το 10% των φτωχότερων Ινδών αναγκάζονται να δανείζονται για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες. Σχεδόν 63% των πλουσιότερων Ινδών (δηλ. του 10%) ζουν σε αστικές περιοχές, ενώ 85% των φτωχότερων στρωμάτων ζουν σε αγροτικές περιοχές. Από τους πλούσιους των αστικών περιοχών (85 εκ.), περίπου 2/3 διαβιών σε μητροπόλεις και 1/3 σε μικρότερες πόλεις.

² http://www.acg.edu/ckeditor_assets/attachments/137/india-china-central_asia.pdf

(Πηγή: MGI Report)

II. Ινδία και Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), δύο εταίροι με κοινές καταβολές

Αναμφισβήτητα σε ένα παγκόσμιο σύστημα γεμάτο ευκαιρίες και προκλήσεις, οι συνεργασίες μεταξύ κρατών, διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, πολυεθνικών επιχειρήσεων κ.ο.κ., κρίνεται παραπάνω από αναγκαία για την διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και ευημερίας. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ινδία και η ΕΕ έχουν αποκτήσει διπλωματικές σχέσεις ήδη από το 1962 και κάθε μία καλείται να παίξει ουσιαστικό ρόλο όχι μόνο περιφερειακά αλλά και διεθνώς. Η Ινδία υπήρξε από τις πρώτες χώρες που σύναψε διπλωματικές σχέσεις με την βμελή τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (μετέπειτα ΕΕ). Έκτοτε, οι διμερείς επαφές και συνεργασίες πραγματοποιούνται στην βάση κοινών αξιών και καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα κοινού ενδιαφέροντος, μέσω ενός θεσμικού πλαισίου το οποίο θα εξετάσουμε αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο.

Το γεγονός ότι οι δύο πλευρές είναι κοινωνοί κοινών αξιών και πεποιθήσεων, όπως η δέσμευση στην δημοκρατία, ο πλουραλισμός, τα ανθρώπινα δικαιώματα³, το κράτος δικαίου και η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και του τύπου (Singh Deora 2018), τις καθιστά αυτομάτως εταίρους καθώς και σημαντικούς παράγοντες για την παγκόσμια σταθερότητα. Επιπλέον οι κοινωνίες τόσο της ΕΕ όσο και της Ινδίας, βασίζονται σε δημοκρατικές αξίες οι οποίες είναι σταθερά εδραιωμένες στο αντίστοιχο συνταγματικό πλαίσιο. Οι βασικοί πυλώνες των κοινωνιών αυτών, είναι το κράτος δικαίου και οι σταθεροί δημοκρατικοί θεσμοί, οι οποίοι λειτουργούν ως θεματοφύλακες της ανεξαρτησίας, της ελευθερίας και της ευημερίας (Directorate-General for External Relations 2006)⁴. Παράλληλα με τις αξίες αυτές, ο πολιτικός διάλογος και οι διαβουλεύσεις αποτελούν σημαντικό μέρος των εξελισσόμενων ινδοευρωπαϊκών σχέσεων (Ram 2002). Και τα δύο μέρη έχουν δεσμευτεί για δυναμικό και ισότιμο διάλογο που αφορά όλο το φάσμα των αντικειμένων κοινού ενδιαφέροντος και ανησυχίας, τόσο ως περιφερειακοί όσο και ως παγκόσμιοι «παίκτες».

Περιφερειακά, τα δύο μέρη έχουν αντίστοιχους ρόλους. Η μεν ΕΕ δουλεύει συνεχώς για την διασφάλιση μια σταθερής και ειρηνικής Ευρώπης, ούσα η «φωνή» της τελευταίας ανά τον κόσμο, αλλά και βασικός εταίρος για όλες τις περιοχές του κόσμου, καθώς και ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος, ενώ είναι ιδιαίτερα ενεργή σε ότι αφορά την προώθηση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής αλληλεγγύης στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων⁵. Από την άλλη μεριά η Ινδία, θεωρείται η μεγαλύτερη δύναμη στη Νότια Ασία και σταδιακά καταλαμβάνει παγκόσμια ηγετική θέση στο διεθνές εμπόριο και τη συνεργασία.

Ο πολιτικός διάλογος μεταξύ Ινδίας και ΕΕ βασίζεται σε κοινή στοχοθεσία γύρω από ζητήματα όπως η περιφερειακή ολοκλήρωση και σταθεροποίηση, τόσο στην Ευρώπη όσο και στη Νότια Ασία και η πάταξη της διεθνούς τρομοκρατίας, θύματα της οποίας έχουν υπάρξει τόσο η Ινδία, όσο και κράτη μέλη της ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, οι δύο εταίροι μοιράζονται από κοινού την ανάγκη για ενίσχυση της διεθνούς έννομης τάξης προκειμένου να προστατευθούν και να προωθηθούν η δημοκρατία και τα θεμελιώδη

³ Και οι δύο εταίροι έχουν υπογράψει την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, ενώ στη μεταξύ τους συμφωνία συνεργασίας που υπεγράφη τον Δεκέμβριο του 1993, ορίζεται ως βάση της συνεργασίας ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα.

⁴ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e5f985a9-bbaa-465e-888a-92a311e9bdc8>

⁵ *ibid*, οπ. παρ.

δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες, χωρίς να παρακάμπτουν τον κεντρικό ρόλο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).

Επιπλέον, η ΕΕ στηρίζει όλες τις προσπάθειες για ειρηνική επίλυση του ζητήματος της περιοχής του Κασμίρ και ήδη από το 2005 στο Κοινό Σχέδιο Δράσης με την Ινδία, αποφασίστηκε η έναρξη τακτικού διαλόγου πάνω σε παγκόσμια και περιφερειακά ζητήματα ασφαλείας. Ακόμη, τα δύο μέρη δεσμεύθηκαν για την διαδικασία ανασυγκρότησης η οποία αποτελεί μέρος της παγκόσμιας στρατηγικής για την εγκαθίδρυση της ειρήνης και της σταθερότητας σε προβληματικές περιοχές, όπως το Αφγανιστάν, το Νεπάλ, η Σρι Λάνκα.

Εκτός από την κοινή προσήλωση στους δημοκρατικούς θεσμούς, στα ανθρώπινα δικαιώματα, στο κράτος δικαίου και στην επίτευξη και διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης, τόσο η Ινδία όσο και η ΕΕ, κατέχουν πλούσια ιστορική κληρονομιά, αποτελούν την γενέτειρα μερικών εκ των βασικότερων θρησκειών του κόσμου και χαρακτηρίζονται από πολιτισμικό πλουραλισμό.

Με πάνω από 1δισ κατοίκους, η Ινδία, όπως ήδη προαναφέραμε, είναι μία χώρα όπου συναντά κανείς μια τεράστια εθνοτική και γλωσσική ετερογένεια. Η ΕΕ από την δική της μεριά, αποτελείται από 28 διαφορετικά κράτη μέλη και έχει 24 επίσημες γλώσσες. Τα εδάφη και των δύο μερών χαρακτηρίζονται από τεράστια ποικιλομορφία καθώς συναντά κανείς από χιονισμένες βουνοκορφές έως καταπράσινες κοιλάδες και απέραντες ακτογραμμές, αλλά και από έναν απέραντο πλούτο σε όλους τους τομείς που απαρτίζουν την κάθε κοινωνία: θρησκείες, ήθη, έθιμα, παραδόσεις, αξίες, τέχνη και αρχιτεκτονική, μουσική, λογοτεχνία, γλώσσες (Delegation of the European Commission in India 2007).

Η πολυπολιτισμικότητα της Ευρώπης ήταν αυτή ουσιαστικά που διαμόρφωσε το κοινωνικό-πολιτιστικό και πολιτικό της σύστημα, ενώ υιοθετήθηκε για πρώτη φορά ως επίσημη πολιτική από την Σουηδία το 1975, προκειμένου να αντιμετωπίσει το ζήτημα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών. Μετέπειτα ακολούθησαν η Βρετανία, η Ολλανδία και άλλες σκανδιναβικές χώρες οι οποίες υιοθέτησαν πολυπολιτισμικές πολιτικές. Σε ότι αφορά την Ινδία, η κύρια πηγή και διασφάλιση της πολυπολιτισμικότητας είναι το ίδιο το Σύνταγμα της χώρας, καθώς σε πολλά άρθρα του εξασφαλίζεται η παραχώρηση δικαιωμάτων στις μειονότητες, αναγνωρίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο και επισήμως ότι η Ινδία είναι πολυπολιτισμική, πολυθρησκευτική, πολυγλωσσική, πολυφυλετική (Singh Deora 2018).

Με όχημα την πολιτισμική και γλωσσική ετερογένεια, η Ινδία και η ΕΕ προωθούν σε διεθνές επίπεδο τον πολιτισμικό διάλογο και έχουν ενθαρρύνει την υπογραφή και επικύρωση της Σύμβασης της Unesco για την Προστασία και Προώθηση της Πολυμορφίας της Πολιτισμικής Έκφρασης . Η Ινδία, έχοντας τον δεύτερο μεγαλύτερο μουσουλμανικό πληθυσμό παγκοσμίως, αποτελεί ένα λαμπρό παράδειγμα και απόδειξη του ανομοιογενούς ασιατικού πληθυσμού αλλά και της ύπαρξης ευημερίας διαφορετικών θρησκειών σε μία πλουραλιστική, δημοκρατική και ανοιχτή κοινωνία. Η ΕΕ με τα διευρυμένα γεωγραφικά της όρια και την ποικίλη της δημογραφία, απέδειξε την ικανότητά της να συνθέσει την ποικιλομορφία των κρατών μελών της και των λαών αυτών σε ένα ενιαίο σύνολο (Directorate-General for External Relations 2006)⁶. Ως επακόλουθο όλων των παραπάνω, πολλοί στην Ινδία βλέπουν την Ευρώπη ως έναν φυσικό εταίρο. Αυτό, σε συνδυασμό με το ότι τα δύο μέρη αποτελούν δύο από τους βασικούς πυλώνες ενός αναδυόμενου παγκόσμιου στρατηγικού και πολυπολικού οικονομικού αρχιτεκτονήματος, θα ήταν αδιανόητο να μην ενεργήσουν από κοινού για την διαμόρφωση και διατήρηση της ειρήνης, της σταθερότητας, της ασφάλειας και της προώθησης της ανάπτυξης σε διεθνές επίπεδο (Ram 2010).

⁶ Ibid, οπ. παρ. υποσ 4

Κεφάλαιο Δεύτερο: Το Θεσμικό Πλαίσιο

Οι σχέσεις Ινδίας-ΕΕ χρονολογούνται από πολύ παλιά, καθώς μεταξύ τους δεσμοί έχουν καταγραφεί ήδη από την προ-αποικιακή περίοδο (Sachdeva 2008). Μετά την ανεξαρτησία της το 1947 και με νωπές τις μνήμες της αποικιοκρατίας, η ανάγκη της Ινδίας για αυτοδυναμία υπήρξε προτεραιότητα. Κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, λόγω της εγγύτητας της Ινδίας με την Σοβιετική Ένωση, οι όποιες αλληλεπιδράσεις με την Ευρώπη υπήρξαν περιορισμένες. Παρόλο αυτά, οι επαφές μεταξύ των λαών των δύο μερών ιδιαίτερα σε οικονομικό και εμπορικό πλαίσιο υπήρξαν σημαντικές (Directorate-General for External Policies, Policy Department 2015)⁷. Οι ουσιαστικές σχέσεις όμως ξεκίνησαν το 1962 όπου - όπως ήδη έχουμε αναφέρει στο προηγούμενο κεφάλαιο - η Ινδία υπήρξε από τις πρώτες χώρες που σύναψε διπλωματικές σχέσεις με την βμελή τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (μετέπειτα ΕΕ). Έκτοτε, μια σειρά από διμερείς συμφωνίες έχουν υπογραφεί για την διευκόλυνση της εμπορικής και αναπτυξιακής συνεργασίας.

Πρώτος σημαντικός σταθμός, η **Κοινή Πολιτική Δήλωση του 1993** (Joint Political Statement) η οποία αποτέλεσε επί της ουσίας τη θεσμική βάση του πολιτικού διαλόγου μεταξύ ΕΕ - Ινδίας. Η **Συμφωνία Συνεργασίας του 1994** (Cooperation Agreement), η πρώτη που υπέγραψε η τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα (μετέπειτα ΕΕ) με μη συνδεδεμένη αναπτυσσόμενη χώρα, παρείχε το νομοθετικό πλαίσιο για συνεργασία και οδήγησε σε ένα ευρύ πολιτικό διάλογο μεταξύ των μερών, η σχέση των οποίων πήγε ένα βήμα πέραν των εμπορικών και οικονομικών ζητημάτων. Βασικό αντικείμενο της Συμφωνίας ήταν⁸:

- Περαιτέρω ανάπτυξη και διαφοροποίηση του εμπορίου και των επενδύσεων προς το αμοιβαίο συμφέρον τους, λαμβανομένης υπόψη της αντίστοιχης οικονομικής τους κατάστασης.
- Διευκόλυνση της αμοιβαίας κατανόησης και ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των δύο περιοχών σε τεχνικά, οικονομικά και πολιτιστικά θέματα.
- Ενίσχυση της οικονομικού δυναμικού της Ινδίας για αποτελεσματικότερη συνεργασία με την Κοινότητα.
- Επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης της Ινδίας, ενίσχυση των προσπαθειών της να σταθεροποιήσει το οικονομικό δυναμικό της, μέσω της

⁷[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534987/EXPO_STU\(2015\)534987_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534987/EXPO_STU(2015)534987_EN.pdf)

⁸<http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=352>

παροχής πόρων και τεχνικής ενίσχυσης εκ μέρους της Κοινότητας στο πλαίσιο των πολιτικών συνεργασίας και κανονισμών, κυρίως για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των φτωχότερων στρωμάτων του πληθυσμού.

- Ανάπτυξη προς το αμοιβαίο συμφέρον των υφιστάμενων και νέων μορφών οικονομικής συνεργασίας με σκοπό την προώθηση και τη διευκόλυνση των ανταλλαγών και επαφών μεταξύ των επιχειρηματικών κοινοτήτων τους, λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και τις ευκαιρίες για τη δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος για επενδύσεις.
- Υποστήριξη της περιβαλλοντολογικής προστασίας και της ορθολογικής διαχείρισης των φυσικών πόρων .

Επί της ουσίας, με την Συμφωνία Συνεργασίας, ενισχύθηκαν οι εμπορικές πτυχές συνεργασίας και έγιναν πιο δυναμικές, ενώ προβλέφθηκε ειδικός μηχανισμός επίλυσης διαφορών, κυρίως για πολιτικές αντιντάμπινγκ (διαβουλεύσεις και προσπάθειες για συμβιβαστική λύση). Η οικονομική συνεργασία δε θα είναι πλέον προς μία κατεύθυνση αλλά στόχευε στην παροχή αμοιβαίων οφελών μέσω της επαφής παραγόντων και από τις δύο πλευρές, στην βελτίωση του οικονομικού κλίματος της Ινδίας και στη μεταφορά τεχνογνωσίας και τεχνολογίας. Οι τομείς συνεργασίας περιλάμβαναν: την βιομηχανία, τις υπηρεσίες, τον ιδιωτικό τομέα, την ενέργεια, τις επικοινωνίες, την γεωργία, την αλιεία, το τουρισμό, τις επιστήμες, κλπ. Μολονότι η αναπτυξιακή συνεργασία δεν ποσοτικοποιείται, παρέμενε σημαντική με έμφαση στην περιφερειακή συνεργασία. Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας ήταν οι ρήτρες μελλοντικών εξελίξεων και οι διατάξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κατάχρηση ναρκωτικών. Τέλος η Συμφωνία Συνεργασίας, στο άρθρο 9, ασχολείται και με το θέμα της τυποποίησης και της άρσης των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο, ενώ αναφέρει ρητώς πως πρέπει να δοθεί κατάλληλη προστασία σε ότι αφορά την πνευματική ιδιοκτησία και τις επενδύσεις. Παράλληλα, και ενώ ένα νέο οικοδόμημα οικονομίας και ασφάλειας εξελισσόταν στην Ασία, οι Ευρωπαίοι ιθύνοντες συνειδητοποίησαν ότι η εμπλοκή τους με την Ασία θα ήταν ελλιπής χωρίς μια συνεργασία με την Ινδία. Αυτό οδήγησε με την σειρά του στην καθιέρωση ετήσιων Συνόδων μεταξύ ΕΕ και Ινδίας. Η πρώτη **ετήσια Σύνοδος ΕΕ-Ινδίας**, έλαβε χώρα στη Λισαβόνα στις 28 Ιουνίου του 2000 και αποτέλεσε ορόσημο στην εξέλιξη της σχέσης ΕΕ-Ινδίας. Στην συγκεκριμένη Σύνοδο, αποφασίστηκε με δήλωση και των δύο μερών η συνεργασία με ένα από κοινού πρόγραμμα δράσης, ενώ παράλληλα υπεγράφη η ινδοευρωπαϊκή συμφωνία συνεργασίας στον τομέα της

αεροπολίας. Έκτοτε, έχουν πραγματοποιηθεί 14 ετήσιοι Σύνοδοι, με πιο πρόσφατη αυτήν στις 6 Οκτωβρίου 2017 στο Νέο Δελχί.

Στην 5η Σύνοδο που έλαβε χώρα στην Χάγη στις 8 Νοεμβρίου του **2004**, η σχέση αναβαθμίστηκε σε «**στρατηγική εταιρική σχέση**» (strategic partnership). Το κοινό ανακοινωθέν καλωσόρισε την εξέλιξη της σχέσης και εξήγγειλε ότι οι εταίροι θα επεξεργαστούν από κοινού ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την εφαρμογή της στρατηγικής εταιρικής σχέσης και της πολιτικής δήλωσης, ενώ υπήρξε κοινή δήλωση των δύο μερών σχετικά με τις πολιτισμικές σχέσεις. Στο σημείο αυτό, αξίζει να υπογραμμίσουμε ότι κάποιος εκ των υστέρων, μπορεί να ισχυριστεί ότι η στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Ινδίας το 2004 ήταν αποτέλεσμα της αναγνώρισης της Ινδίας από την ΕΕ ως περιφερειακή δύναμη που σταδιακά ασκούσε αυξανόμενη επιρροή σε πολλά διεθνή ζητήματα. Η ανάδυση ή η ενίσχυση του (αναπτυξιακού) δυναμικού της Ινδίας οδήγησε στην έγκρισή της ως πιθανό εταίρο για την προώθηση της σταθερότητας σε ολόκληρη την Ασία (Bava 2013).

Το **2005**, η ΕΕ και η Ινδία υιοθέτησαν ένα λεπτομερές **Κοινό Σχέδιο Δράσης** (Joint Action Plan) στο Νέο Δελχί. Επρόκειτο για μία φιλόδοξη ατζέντα με έμφαση σε μία ισχυρή πολιτική, οικονομική και κοινωνική δέσμευση. Ουσιαστικά λειτούργησε ως “χάρτης πορείας” για τις μελλοντικές διμερείς σχέσεις (Wagner 2008) και οι δύο εταίροι δεσμεύτηκαν με τα ακόλουθα θέματα (Council of the European Union 2005)⁹:

- ενίσχυση του διαλόγου και των μηχανισμών διαβούλευσης
- εμπάθυνση του πολιτικού διαλόγου και της συνεργασίας
- προσέγγιση των λαών και των πολιτισμών
- τόνωση του διαλόγου για την οικονομική πολιτική και συνεργασίας
- ανάπτυξη του εμπορίου και των επενδύσεων

Το Κοινό Σχέδιο Δράσης αναθεωρήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2008¹⁰ στη σύνοδο που έλαβε χώρα στη Μασσαλία και από τότε προτεραιότητά του υπήρξαν οι εξής τομείς:

- η ειρήνη και η ολοκληρωμένη ασφάλεια
- η βιώσιμη ανάπτυξη
- η έρευνα και ανάπτυξη
- οι πολιτιστικές ανταλλαγές και οι ανταλλαγές μεταξύ των λαών

⁹http://eeas.europa.eu/archives/delegations/india/documents/eu_india/021_eu_india_res_6th_summit1_en.pdf

¹⁰http://eeas.europa.eu/archives/delegations/india/documents/eu_india/021_eu_india_res_9th_summit2_en.pdf

Την επαύριον των τρομοκρατικών επιθέσεων στην Βομβάη τον Νοέμβριο του 2008, η επίτευξη για πολιτικό διάλογο και συνεργασία με σεβασμό στην ασφάλεια και στην άμυνα ανάμεσα στην Ινδία και την ΕΕ και διμερώς με το Λονδίνο, το Παρίσι και το Βερολίνο, ήταν πρωταρχικός στόχος για το Κοινό Σχέδιο Δράσης. Φυσικό επακόλουθο ήταν να αυξηθεί ο διάλογος για την τρομοκρατία σε όλες τις πτυχές της συνεργασίας. Αυτό επαναλήφθηκε στη δήλωση της Συνόδου ΕΕ-Ινδίας το 2009, ενώ παράλληλα ήταν εμφανής η ανάγκη για αναβάθμιση και αναδιαμόρφωση της συνεργασίας η οποία μέχρι τότε ήταν διμερής και όχι πολυμερής. Ομοίως, στο ινδοευρωπαϊκό φόρουμ για την αποτελεσματική πολυμέρεια που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2009 στο Νέο Δελχί, ειπώθηκε η ανάγκη για δημιουργία μιας ινδοευρωπαϊκής Κοινής Ομάδας Εργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την ανάπτυξη μιας κοινής κατανόησης ως προς τα ζητήματα τρομοκρατίας και τους μηχανισμούς αντιμετώπισής της (Devare et al. 2009).

Το 2006, η Ινδία προσκλήθηκε να γίνει μέλος της Ευρωασιατικής Συνάντησης (Asia-Europe Meeting, ASEM), πρόκειται για μια άτυπη και πολυδιάστατη διαδικασία διαλόγου. Την ίδια χρονιά, υιοθετείται σε συνεργασία με την Ινδία το έγγραφο στρατηγικής ανά χώρα της ΕΕ για την περίοδο 2007-13 (India Country Strategy Paper)¹¹. Προτεραιότητες αυτού υπήρξαν η στήριξη του κοινωνικού τομέα μέσω μεταρρυθμίσεων στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης καθώς και η εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης μέσω διαλόγων στους τομείς της οικονομίας, πολιτιστικών και πανεπιστημιακών ανταλλαγών και ανταλλαγών μεταξύ των λαών.

Στην Σύνοδο του Ελσίνκι το 2006 και οι δύο πλευρές ενέκριναν πρόταση για διαπραγμάτευση μιας **Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου** (Free Trade Agreement, FTA). Στο μεταξύ, οι ολοένα και αυξανόμενες επιδόσεις της ινδικής οικονομίας οδήγησαν την Ινδία να υιοθετήσει μία σκληρότερη (διαπραγματευτική) στάση σε ότι αφορά τα ζητήματα εμπορίου. Οι διαπραγματεύσεις για την συμφωνία ελευθέρου εμπορίου, επονομαζόμενη ως **Διμερής Συμφωνία Εμπορίου και Επενδύσεων** (Bilateral Trade and Investment Agreement, ΒΤΙΑ), ξεκίνησαν το 2007 με αντικείμενο το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, τις επενδύσεις, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τις δημόσιες συμβάσεις. Δυστυχώς μέχρι και σήμερα, οι συζητήσεις δεν έχουν προχωρήσει καθόλου, παρόλο που στην Σύνοδο ΕΕ-Ινδίας στις 30 Μαρτίου του 2016, στις Βρυξέλλες, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου κ. Τουσκ, ο Πρόεδρος

¹¹http://eeas.europa.eu/archives/delegations/india/documents/eu_india/country_strategy_paper_07_13_en.pdf

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Γιουνκέρ και ο Πρωθυπουργός της Ινδίας κ. Ναρέντρα Μόντι εξέφρασαν την ικανοποίησή τους ότι και οι δύο πλευρές έχουν εμπλακεί εκ νέου σε συζητήσεις¹². Στο τέταρτο κεφάλαιο, θα εξετάσουμε αναλυτικά τους λόγους για τους οποίους οι διαπραγματεύσεις για την Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου έχουν περιέλθει σε αδιέξοδο.

Στην 13η Σύνοδο στις Βρυξέλλες το 2016, οι δύο πλευρές ενέκριναν την Ατζέντα για Δράση-2020 (**EU-India Agenda for Action-2020**) η οποία θα λειτουργήσει ως «χάρτης πορείας» για την από κοινού καθοδήγηση και ενίσχυση της ινδοευρωπαϊκής στρατηγικής εταιρικής σχέσης μέσα στην επόμενη πενταετία. Η ατζέντα στηρίζεται στους κοινούς στόχους και τα αποτελέσματα των Κοινών Σχεδίων Δράσης του 2005 και 2008. Τα πεδία στα οποία έχει επικεντρωθεί είναι: η εξωτερική πολιτική, η ασφάλεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το εμπόριο, οι επενδύσεις, οι επιχειρήσεις και η οικονομία, η κλιματική αλλαγή, η ενέργεια, το περιβάλλον, η αστική ανάπτυξη, η βιώσιμη ανάπτυξη, η έρευνα και η καινοτομία, η πληροφορική και η τεχνολογία της πληροφορίας, οι μεταφορές, το διάστημα, η μετανάστευση και κινητικότητα, η κοινωνική πολιτική, η εκπαίδευση και ο πολιτισμός. Ειδικότερα σε ότι αφορά το εμπόριο, τις επενδύσεις, τις επιχειρήσεις και την οικονομία προβλέπονται τα κάτωθι¹³:

- Συνέχιση της συνεργασίας σε πολυμερές επίπεδο, κυρίως στην παγκόσμια οικονομική συνεργασία και διακυβέρνηση στο πλαίσιο των G20 και στις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και τις μελλοντικές συζητήσεις, συμπεριλαμβανομένων της αφύπνισης και της επιτάχυνσης των διαπραγματεύσεων για τις υπηρεσίες.
- Και τα δύο μέρη δεσμεύονται να συζητήσουν πώς θα εμβαθύνουν το διμερές εμπόριο και τις επενδύσεις προκειμένου να αξιοποιηθούν στο έπακρο τα πλεονεκτήματα, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων μέσω των διαπραγματεύσεων για την Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου.
- Εφαρμογή ενός μηχανισμού για την διευκόλυνση των επενδύσεων ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Ινδία.
- Πλήρης χρήση των ήδη υπαρχόντων θεσμικών μηχανισμών για την επίλυση εμπορικών διαφορών που σχετίζονται με τα εμπορεύματα, τις υπηρεσίες και τις επενδύσεις και ενίσχυση των εμπορικών και επενδυτικών σχέσεων Ινδίας-ΕΕ.

¹² https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_india_factsheet.pdf

¹³ http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2016/03/20160330-agenda-action-eu-india_pdf/

- Συνέχιση της τρέχουσας συνεργασίας και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σε ότι αφορά τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.
- Συνέχιση της αλληλεπίδρασης για την διευκόλυνση της καταχώρησης των γεωγραφικών ενδείξεων στα εκατέρωθεν εδάφη.
- Προώθηση της ανταλλαγής εμπειριών και εμπάθυνση της συνεργασίας στις δημόσιες συμβάσεις, στα τελωνεία και στην πολιτική ανταγωνισμού.
- Συνεργασία σε διεθνή φόρα προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία για ένα διεθνές νομικό μέσο, χωρίς να προδικάζει την φύση του αποτελέσματος, σε σχέση με την πνευματική ιδιοκτησία, το οποίο θα διασφαλίσει την ισορροπημένη και αποτελεσματική προστασία των γενετικών πόρων, των παραδοσιακών γνώσεων και της παραδοσιακής πολιτιστικής έκφρασης.
- Ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα των φαρμακευτικών προϊόντων και ειδικότερα στο πλαίσιο των τακτικών συναντήσεων της Κοινής Ομάδας Εργασίας ΕΕ-Ινδίας (EU-India Joint Working Group) για τα φαρμακευτικά προϊόντα, την βιοτεχνολογία και τον ιατρικό εξοπλισμό.
- Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “Make in India” της Ινδίας, ενίσχυση των ανταλλαγών και δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων και των συμπράξεων δημοσίου-ιδιωτικού τομέα.
- Ενθάρρυνση των ευρωπαϊκών και ινδικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων (MME), για ενίσχυση του διαλόγου και όπου ενδείκνυται για ενεργό συμμετοχή των επιχειρήσεων και των επιμελητηρίων, μεταξύ άλλων και στις Συνόδους ΕΕ-Ινδίας.

Στην 14η Σύνοδο που πραγματοποιήθηκε στο Νέο Δελχί στις 6 Οκτωβρίου του 2017, τα δύο μέρη εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για την πρόοδο γύρω από την εφαρμογή της Ατζέντας για Δράση-2020. Παράλληλα, οι δύο εταίροι δεσμεύτηκαν να εργαστούν με αμοιβαίο επωφελή τρόπο για την ενίσχυση της Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης, εμβαθύνοντας την εμπορική τους συνεργασία, ενισχύοντας τις επενδυτικές ροές και προς τις δύο κατευθύνσεις και διευρύνοντας τον μεταξύ τους διάλογο σε θέματα διεθνούς ενδιαφέροντος, όπως η κλιματική αλλαγή και η προσφυγική κρίση. Επιπλέον τα δύο μέρη, επιδοκίμασαν την ισχυρή δέσμευση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην Ινδία, σε τομείς όπως η κλιματική δράση και η ανανεώσιμη ενέργεια. Ταυτόχρονα, επισημάνθηκε η ανάγκη για τακτικές επαφές υψηλού επιπέδου μεταξύ των δύο μερών για την ενίσχυση της ινδοευρωπαϊκής συνεργασίας και αμοιβαίας

κατανόησης. Σε αυτό το πλαίσιο, θα διεξαχθεί η Συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών Ινδίας-ΕΕ στις 21 Απριλίου του 2017, στο Νέο Δελχί¹⁴.

Για το τέλος, δεν θα μπορούσαμε να μην καταγράψουμε το **σύνολο των διμερών συμφωνιών** που έχουν επιτευχθεί όλα αυτά τα χρόνια μεταξύ ΕΕ και Ινδίας. Έτσι λοιπόν έχουμε¹⁵ :

1. Συμφωνία περί Επιστήμης και Τεχνολογίας (Science & Technology Agreement), 2001, αναθεωρήθηκε το 2007 και το 2010 ενώ αναμένεται και νέα αναθεώρηση).
2. Κοινή Στρατηγική Δήλωση για την Συνεργασία στον τομέα της Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνιών (Joint Vision Statement for promoting Cooperation in the field of Information and Communications Technology), 2001.
3. Συμφωνία Τελωνειακής Συνεργασίας (Customs Cooperation Agreement), 2004.
4. Μνημόνιο Συμφωνίας για συνεργασία στους τομείς της απασχόλησης και των κοινωνικών υποθέσεων (Memorandum of Understanding on Cooperation in Employment and Social Affairs), 2006.
5. Οριζόντια Συμφωνία για την Πολιτική Αεροπορία (Horizontal Civil Aviation Agreement), 2008.
6. Κοινή Δήλωση στον τομέα της Εκπαίδευσης (Joint Declaration in the field of Education & Training), 2008.
7. Κοινή Δήλωση στον τομέα της πολυγλωσσίας (Joint Declaration on Multilingualism), 2009.
8. Συμφωνία στο πεδίο της έρευνας για την πυρηνική ενέργεια (Agreement in the field of Nuclear Fusion Energy Research), 2009.
9. Κοινή Δήλωση στον τομέα του Πολιτισμού (Joint Declaration on Culture), 2010.
10. Μνημόνιο Συνεργασίας για τις Στατιστικές (MoU on Statistics), 2012.
11. Κοινή Δήλωση για την Συνεργασία στην Έρευνα και την Καινοτομία (Joint Declaration on Research and Innovation Cooperation), 2012.
12. Κοινή Δήλωση για Ενισχυμένη Συνεργασία στον τομέα της Ενέργειας (Joint Declaration on Enhanced Cooperation in Energy), 2012.

¹⁴ https://eeas.europa.eu/delegations/india/33482/14th-eu-india-summit-why-eu-india-strategic-partnership-matters_en

¹⁵ www.indembassy.be

13. Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής Ανταγωνισμού της Ινδίας και της Γενικής Δ/σης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2013.
14. Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ της Ινδίας και της ΕΕ στον τομέα των υδάτων, 2016.
15. Ατζέντα για Δράση-2020 (EU-India Agenda for Action-2020), 2016.
16. Κοινή Δήλωση για την καταπολέμηση ενάντια στην τρομοκρατία (India-EU Joint Declaration on the fight against terrorism), 2016.
17. Κοινή Δήλωση για μια Κοινή Ατζέντα σχετικά με την Μετανάστευση και την Κινητικότητα (India-EU Joint Declaration on a Common Agenda for Migration and Mobility), 2016.
18. Κοινή Δήλωση για μια εταιρική σχέση στον τομέα των υδάτων (Joint declaration on Water Partnership), 2016
19. Κοινή Δήλωση για Καθαρή Ενέργεια και εταιρική σχέση στον τομέα του κλίματος (Joint Declaration on Clean Energy and Climate Partnership), 2016.

Κεφάλαιο Τρίτο: Οικονομική Ανάλυση των σχέσεων Ινδίας-ΕΕ

Η ΕΕ αποτελούμενη από 28 κράτη μέλη, είναι η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο με \$16.970 τρις Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)¹⁶ αντιπροσωπεύοντας το 23% της παγκόσμιας παραγωγής, ενώ ταυτόχρονα είναι η νούμερο ένα εμπορική δύναμη. Η Ινδία από την άλλη μεριά είναι μία από τις μεγαλύτερες και ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες με μία τεράστια εγχώρια αγορά και σημαντικές προοπτικές. Επομένως και για τις δύο πλευρές υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες να επωφεληθούν από την ενίσχυση των διμερών εμπορικών, οικονομικών και επενδυτικών σχέσεων. Οι εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις ήταν εκείνες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για την αναβάθμιση της διμερούς σχέσης, σε Στρατηγική Εταιρική Σχέση, το 2004. Όπως ήδη προαναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, στην 13η Σύνοδο ΕΕ-Ινδίας στις Βρυξέλλες και οι δύο πλευρές δεσμεύτηκαν για περαιτέρω ενίσχυση των οικονομικών τους δεσμών. Ακόμη, η Ατζέντα της ΕΕ για Απασχόληση, Ανάπτυξη, Δικαιοσύνη και Δημοκρατική Αλλαγή και οι κυβερνητικές πολιτικές του Ναρέντρα Μόντι με το σύνθημα “ *Sabka Saath, Sabka Vikas*” για μία χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, δημιουργούν νέες ευκαιρίες για αμοιβαία επωφέλη συνεργασία μεταξύ ανθρώπων και επιχειρήσεων και στις δύο πλευρές.

Όπως θα δούμε λεπτομερώς και στη συνέχεια, η ΕΕ είναι ο νούμερο ένα εταίρος της Ινδίας όσον αφορά το εμπόριο και τις πραγματικές εισροές επενδύσεων. Πάνω από 6.000 ευρωπαϊκές επιχειρήσεις έχουν εγκατασταθεί στην Ινδία, δημιουργώντας μερικά εκατομμύρια άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας. Αυτό από μόνο του τις καθιστά από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες στην ινδική οικονομία, αλλά και η ίδια η Ινδία τα τελευταία χρόνια φαίνεται να μετατρέπεται σε ενεργό επενδυτή στην ΕΕ.

Ωστόσο, παρά τις όποιες θετικές εξελίξεις των τελευταίων ετών στις διμερείς εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις, δεν έχουν αρθεί πλήρως όλα τα εμπόδια, κυρίως από την πλευρά της Ινδίας, ενώ ως σημαντική τροχοπέδη λειτουργεί το «πάγωμα» των διαπραγματεύσεων γύρω από το ζήτημα μιας ενδεχόμενης συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου. Ας δούμε όμως αναλυτικά, την υφιστάμενη κατάσταση τόσο σε επίπεδο διευκολύνσεων/ευκαιριών όσο και εμποδίων, αλλά και τα πιο πρόσφατα στοιχεία που αφορούν τις τάσεις των διμερών επενδύσεων και του διμερούς εμπορίου αγαθών.

¹⁶<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/weodata/weorept.aspx?sy=2015&ey=2020&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=998&s=NGDPD%2CPPP%2CPC&grp=1&a=1&pr.x=72&pr.y=29>

I. Διευκολύνσεις/Ευκαιρίες

Η ΕΕ έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για την εμπορική της πολιτική, η οποία δεσμεύει και τα 28 κράτη μέλη. Η πολιτική αυτή είναι συνυφασμένη με μια «ανοικτή» διεθνή αγορά που ευνοεί την ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Σε αυτό το πλαίσιο η ΕΕ διαπραγματεύεται συμφωνίες μέσω του παγκόσμιου δικτύου της εμπορικών σχέσεων, ώστε να δημιουργούνται θέσεις εργασίας και μαζί με αυτές να ακολουθεί η ανάπτυξη. Στην Ινδία, είναι εγκατεστημένες μία σειρά από υπηρεσίες και οργανώσεις που στοχεύουν στην προώθηση των επενδύσεων και στην αρωγή των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εκεί. Πρωτίστως υπάρχει η Ομοσπονδία του Ευρωπαϊκού Ομίλου Επιχειρήσεων (European Business Group (EBG) Federation), η οποία ιδρύθηκε το 1997 και εδρεύει στο Νέο Δελχί, με γραφεία στη Βομβάη, την Μπανγκαλόρ και την Τσέναϊ. Σκοπός της Ομοσπονδίας είναι να προωθήσει την Ευρώπη σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι ο πρώτος σε προτίμηση επιχειρηματικός εταίρος της Ινδίας, ενώ ταυτόχρονα μεριμνά για την υποστήριξη και υπεράσπιση των συμφερόντων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Ινδία καθώς και για την ευημερία τους¹⁷. Δευτερευόντως συναντάμε το Συμβούλιο των Εμπορικών Επιμελητηρίων της ΕΕ στην Ινδία (The Council of EU Chambers of Commerce in India / CEUCCI), με έδρα στη Βομβάη. Ιδρύθηκε το 1992 για την ενίσχυση των εμπορικών και οικονομικών εταιρικών σχέσεων μεταξύ ΕΕ και Ινδίας, εκπροσωπώντας τα συμφέροντα των ευρωπαϊκών εταιρειών και φορέων. Οργανώνει διάφορες εκδηλώσεις και σεμινάρια επιχειρηματικού χαρακτήρα, ώστε να υπάρχει ελεύθερη αλληλεπίδραση μεταξύ των επιχειρήσεων και των δύο πλευρών. Ακόμη, για τις ίδιες επιχειρήσεις, παρέχει μια πλατφόρμα τόσο για να αλληλεπιδράσουν όσο και για να διερευνήσουν μεταξύ τους τις όποιες δυνατότητες για εξαγωγές, εισαγωγές, εταίρους διανομής, ανταλλαγή τεχνολογίας και εμπορικό διάλογο¹⁸. Για την υποστήριξη των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της καινοτομίας, η ΕΕ έχει δημιουργήσει το Ευρωπαϊκό Επιχειρηματικό Δίκτυο (the Enterprise Europe Network). Πρόκειται για το μεγαλύτερο δίκτυο παγκοσμίως ως προς την στήριξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας αποτελούμενο από 625 οργανώσεις εταίρους σε περισσότερες από 60 χώρες, ανάμεσά τους και η Ινδία. Στην Ινδία, το Ευρωπαϊκό Επιχειρηματικό Δίκτυο συντονίζεται από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Επιχειρήσεων και Τεχνολογίας (the European Business and Technology Centre / EBTC), από κοινού με την Ομοσπονδία των Ινδικών

¹⁷ <http://ebgindia.com>

¹⁸ www.euindiachambers.com

Οργανισμών Εξαγωγών (the Federation of Indian Export Organisations / FIEO) ως αντισυμβαλλόμενο μέρος. Γενικότερα, οι υπηρεσίες που προσφέρει το Ευρωπαϊκό Επιχειρηματικό Δίκτυο είναι οι τυπικές επιχειρηματικές υπηρεσίες συμπράξεων, όπως η οργάνωση B2B εκδηλώσεων¹⁹ και επιχειρηματικών αποστολών, αλλά και η παραγωγή και διάδοση προτάσεων συνεργασίας μέσω μίας Βάσης Δεδομένων για Ευκαιρίες Σύναψης Εταιρικών Σχέσεων (the Partnership Opportunities Database / POD)²⁰.

Εκτός των παραπάνω, σε ότι αφορά τις αναπτυσσόμενες χώρες, η εμπορική πολιτική της ΕΕ στοχεύει εκτός από το εμπόριο και στην ανάπτυξη. Για τον λόγο αυτό, η ΕΕ προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες όσον αφορά την ανταλλαγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, παρέχοντας υψηλού επιπέδου συνέργειες σε τομείς όπου οι ευρωπαϊκές εταιρείες είναι παγκόσμιοι ηγέτες (π.χ. υποδομές, τηλεπικοινωνίες, μεταφορές). Αυτός ο πλούτος εμπειριών και γνώσεων σημαίνει ότι η ΕΕ έχει να προσφέρει πολλά στην Ινδία στην προσπάθειά της για ανάπτυξη, από έργα υποδομής μεγάλης κλίμακας έως παγκόσμιου κύρους εμπειρία στον τομέα των υπηρεσιών, η οποία είναι καίρια για τις σύγχρονες οικονομίες, και από μία πρωτοποριακή έρευνα και ανάπτυξη έως συνήθεις επιχειρηματικές συνεργασίες²¹.

Επιπλέον, από το 1971 η ΕΕ εφαρμόζει το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων (the EU Generalised Scheme of Preferences / GSP), σκοπός του οποίου είναι η προώθηση της βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας²².

Το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων της ΕΕ προβλέπεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 978/2012²³ και συνάδει με την απόφαση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) για διακριτική και ευνοϊκότερη μεταχείριση, αμοιβαιότητα και πληρέστερη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων κρατών («ρήτρα εξουσιοδότησης») που εκδόθηκε βάσει της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) το 1979, δυνάμει της οποίας τα μέλη του ΠΟΕ μπορούν να παρέχουν διακριτική και ευνοϊκότερη μεταχείριση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ο Κανονισμός προβλέπει τις ακόλουθες δασμολογικές προτιμήσεις:

¹⁹ Πρόκειται για κατ' ιδίαν συναντήσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών ΜΜΕ και των τοπικών επιχειρήσεων.

²⁰ <http://www.enterprise-europe-network.in>

²¹ https://eeas.europa.eu/delegations/india_en

²² <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>

²³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:303:0001:0082:EL:PDF>

α) ένα γενικό καθεστώς, με το οποίο προσφέρονται σημαντικές μειώσεις δασμών σε αναπτυσσόμενες χώρες,

β) ένα ειδικό καθεστώς κινήτρων για την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση, το οποίο συνεπάγεται πλήρης κατάργηση των δασμών για τα ίδια προϊόντα/δασμολογικές κλάσεις που καλύπτονται από το γενικό καθεστώς, και το οποίο παραχωρείται σε χώρες που έχουν κυρώσει και εφαρμόσει διεθνείς συμβάσεις σχετικές με τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος και τη χρηστή διακυβέρνηση και

γ) ένα ειδικό καθεστώς, βάσει του οποίου παραχωρείται αδασμολόγητη πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης για προϊόντα καταγόμενα από λιγότερο αναπτυγμένες χώρες που έχουν αναγνωριστεί και χαρακτηριστεί με την ιδιότητα αυτή από τα Ηνωμένα Έθνη, με εξαίρεση το εμπόριο όπλων.

Η Ινδία μέχρι σήμερα έχει επωφεληθεί από τα μονομερώς προτιμησιακά δασμολογικά μέτρα που προβλέπει το σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων της ΕΕ (ΣΓΠ) . Οι συγκεκριμένες δασμολογικές μειώσεις εφαρμόζονται στο 1/3 των εξαγωγών της Ινδίας στην ΕΕ, με αποτέλεσμα η Ινδία να είναι σε απόλυτους όρους ο μεγαλύτερος δικαιούχος του συστήματος. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια, λόγω της οικονομικής ανάπτυξης της Ινδίας και της δυναμικής που έχει αποκτήσει ως παγκόσμιος εξαγωγέας, η κάλυψη που προσφέρει το ΣΓΠ έχει αρχίσει και μειώνεται, μιας και υπάρχουν άλλες χώρες πολύ φτωχότερες που έχουν ανάγκη ενός εξαγωγικού «ανοίγματος» προς την ΕΕ μέσω του ΣΓΠ.

Impact of GSP Preferences on Total Exports to the EU (€ million)

	2013	2014	2015
India's Total Goods Exports to the EU (€ million)	36,431	36,825	39,120
Total Exports to the EU which benefited from GSP preferences (preferential exports)	17,537 (481%)	14,384 (391%)	15,036 (385%)

Πηγή: Eurostat

Top Preferential Export Sectors in 2015

Sector	Share of Total GSP Preferential Exports
Apparels and clothing	355%
Machines and equipment	138%
Footwear	79%
Articles of leather and fur skins	74%

Πηγή: Eurostat

Ακόμη, για όσες επιχειρήσεις τρίτων κρατών που θέλουν να εισέλθουν στην ευρωπαϊκή αγορά, η ΕΕ παρέχει υποστήριξη και πληροφορία μέσω μιας δωρεάν online υπηρεσίας, του EU Export Helpdesk. Μέσα σε μόλις λίγα λεπτά, με μερικά κλικ, οι επιχειρήσεις μπορούν να μάθουν τους κανόνες, τους φόρους, τους δασμούς που επιβάλλονται και το προτιμησιακό καθεστώς που προβλέπεται από την ΕΕ για τα προϊόντα τους²⁴.

Τέλος, και συγκεκριμένα για τη Ινδία, η ΕΕ παρέχει βοήθεια στους εξαγωγείς μέσω του “EU-India Capacity Building Initiative for Trade Development (CITD)”, πρωτοβουλία που ξεκίνησε το 2013 με σκοπό την υποστήριξη της ικανότητας της Ινδίας να ενταχθεί στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα. Η ΕΕ ξόδεψε 9 εκατομμύρια ευρώ σε αυτό το πρόγραμμα με σκοπό να ενισχύσει την τεχνική συνεργασία και να διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειρογνώμων. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αφορά διαφορετικούς τομείς, όπως η ασφάλεια τροφίμων, τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά ζητήματα, τους τεχνικούς κανονισμούς και τις τελωνειακές διαδικασίες, τα πνευματικά δικαιώματα και την πολιτική ανταγωνισμού²⁵.

Όλα όσα προαναφέραμε σε αυτήν την ενότητα αφορούν ευκαιρίες και διευκολύνσεις που παρέχει η ΕΕ στις οικονομικές της σχέσεις με τρίτες αναπτυσσόμενες χώρες, και συνεπώς στις εμπορικές και επενδυτικές της σχέσεις με την Ινδία. **Η Ινδία** από την δική της πλευρά, έχει από το 1991 σταδιακά φιλελευθεροποιήσει την εμπορική και επενδυτική της πολιτική, ακολουθώντας τις αρχές του ελεύθερου ανταγωνισμού,

²⁴ <http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm#>

²⁵ *ibid*, οπ. παρ. υποσ 22

παράγοντας που οδήγησε στο να μετατραπεί σε οικονομική και περιφερειακή δύναμη, να είναι μέλος των G20 και των BRICS, αλλά και να ασκεί επιρροή εντός του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Χαρακτηρίζεται από ένα “ανοικτό” νομοθετικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, ενώ το 2001 καταργήθηκαν οι ποσοτικοί εισαγωγικοί περιορισμοί, με εξαίρεση ορισμένους «ευαίσθητους» τομείς.

Στο πλαίσιο της απελευθέρωσης του εξωτερικού εμπορίου και της προσέλκυσης επενδύσεων, η ινδική Κυβέρνηση καθιέρωσε, μέσω της Πολιτικής Εξωτερικού Εμπορίου (FTP), συστήματα-πλαίσιο (schemes) που διέπονται από ειδικό καθεστώς, ως κίνητρο για την αύξηση των επενδύσεων σε συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς ή περιοχές της χώρας. Έτσι, έχουν δημιουργηθεί Ειδικά Συστήματα σε διάφορες περιοχές, με στόχο τόσο την προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, όσο και την αύξηση των εξαγωγών. Στο πλαίσιο αυτό επιτρέπονται ΑΞΕ σε ποσοστό 100% χωρίς προηγούμενη έγκριση. Τα κυριότερα από τα προαναφερθέντα Συστήματα είναι («ΙΝΔΙΑ-ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ 2017» Γραφείου ΟΕΥ Ν. Δελχί²⁶):

A) Ειδικό Καθεστώς Εξαγωγικών Μονάδων (EOU Scheme-Export Oriented Units):

περιλαμβάνει, εκτός από τις Εξαγωγικές μονάδες (EOUs) και τα Software Technology Parks (STPs), Electronics Hardware Technology Parks (EHTPs) και Bio-Technology Parks (BTP). Το πλαίσιο αυτό καλύπτει μεν τις εταιρείες που παράγουν με σκοπό την εξαγωγή των τελικών προϊόντων, αλλά δεν αφορά τις καθαρά εμπορικές εταιρείες. Για να περιληφθεί στο σχηματισμό μια εταιρεία, θα πρέπει να επενδύσει τουλάχιστον 10 εκ. ρουπίες (περίπου € 133.000) σε κτίρια, εγκαταστάσεις και μηχανήματα. Οι εταιρείες που υπάγονται σε αυτό το πλαίσιο απολαμβάνουν το προνόμιο της αφορολόγητης εισαγωγής κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, πρώτων υλών, εξαρτημάτων, αναλωσίμων, ενδιάμεσων αγαθών, ανταλλακτικών και υλικών συσκευασίας, που απαιτούνται για την παραγωγή των προϊόντων. Τα παραπάνω υλικά μπορούν οι εν λόγω εταιρείες να τα προμηθευτούν αφορολόγητα (χωρίς τους τοπικούς φόρους) και από πηγές εντός της Ινδίας. Αναφορικά με τα κεφαλαιουχικά αγαθά, καινούργια ή μεταχειρισμένα, αυτά μπορούν να εισαχθούν χωρίς άδεια για να χρησιμοποιηθούν από την μονάδα παραγωγής. Όσον δε αφορά τις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού, η πώληση στην εγχώρια αγορά επιτρέπεται να ανέλθει σε αξία στο 50% της αξίας των εξαγωγών. Άλλα χαρακτηριστικά του ανωτέρω ειδικού καθεστώτος είναι:

²⁶ <https://agora.mfa.gr/inf/files/%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3%20%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%A1%CE%95%CE%99%CE%9D%202017%20i.n.pdf>

- Οι εταιρείες που υπάγονται στο καθεστώς των EOUs επιτρέπεται να διατηρούν το 100% των εξαγωγικών εσόδων σε λογαριασμούς ξένου νομίσματος.
- Εξαγωγικά δάνεια από τις τράπεζες είναι διαθέσιμα σε ειδικές τιμές και με ευνοϊκούς όρους.
- Προβλέπεται εξαίρεση από τον φόρο υπηρεσιών κατ' αναλογία με τα εξαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες.
- Δεν καταβάλλεται ο Κεντρικός Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης για τα εξαγόμενα προϊόντα.
- Υπάρχουν κίνητρα που τίθενται από τις τοπικές Κυβερνήσεις, όπως υποδομές, παραίτηση από τον φόρο επί των πωλήσεων, μείωση του τέλους χαρτοσήμου κλπ.

B) Καθεστώς Ειδικών Οικονομικών Ζωνών-EOZ-(Scheme Special Economic Zones-SEZ): καθιερώθηκε το 2000 μέσω της Export Import (EXIM) Policy 2000, με σκοπό τη δημιουργία ενός διεθνώς ανταγωνιστικού και χωρίς εμπόδια ελεύθερου περιβάλλοντος για την προώθηση των εξαγωγών. Οι διατάξεις του τροποποιήθηκαν με τον Νόμο Special Economic Zones (SEZ) Act, 2005 για την ίδρυση, ανάπτυξη και λειτουργία των SEZ. Όλες οι εισαγωγικές και εξαγωγικές δραστηριότητες των μονάδων των SEZ θα γίνονται στη βάση της «αυτοπιστοποίησης». Όλες οι μονάδες των προαναφερθέντων Ζωνών οφείλουν να έχουν έσοδα σε ξένο νόμισμα, αλλά δεν επιβάλλεται κάποιο ελάχιστο ύψος εξαγωγών. Κάποια από τα χαρακτηριστικά των SEZs είναι:

- Οι SEZs είναι ένα καθορισμένος αφορολόγητος θύλακας και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ξένο έδαφος ως προς τις εμπορικές δραστηριότητες, δασμούς και φόρους,
- δεν απαιτείται άδεια για εισαγωγές,
- προβλέπεται 100% απαλλαγή για υπηρεσίες και για συναλλαγή τίτλων,
- όπως και 100% απαλλαγή από δασμούς κατά την εισαγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών, πρώτων υλών, αναλωσίμων, ανταλλακτικών κλπ, αλλά μόνο για την περιοχή της SEZ,
- επίσης 100% απαλλαγή από τον Κεντρικό Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης για την προμήθεια, από την εγχώρια αγορά, κεφαλαιουχικών αγαθών, πρώτων υλών, αναλωσίμων, ανταλλακτικών κλπ,

- όπως και 100% φορολογική απαλλαγή για 5 χρόνια, 50% φορολογική απαλλαγή για δύο επιπλέον χρόνια και 50% φορολογική απαλλαγή επί των κερδών, τα οποία επενδύονται και πάλι σε μονάδες της SEZ τα επόμενα 3 χρόνια.

Με τροποποίηση του Νόμου που διέπει τις SEZ το 2013, μειώθηκαν περαιτέρω οι απαιτήσεις για επένδυση στις Ειδικές Οικονομικές Ζώνες, επεκτάθηκε το αφορολόγητο στην αναβάθμιση υπαρχουσών εγκαταστάσεων, μειώθηκε κατά το ήμισυ η απαιτούμενη έκταση γης κλπ. Ένα νέο καθεστώς για δημιουργία Ζωνών Ελευθέρου Εμπορίου και Αποθήκευσης (FTWZ) σχεδιάστηκε την περίοδο 2004-9, με σκοπό την διευκόλυνση των εισαγωγών/εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών σε ελεύθερο νόμισμα και απώτερο στόχο να γίνει η Ινδία παγκόσμιο εμπορικό κέντρο. Η FTWZ είναι ειδική μορφή της SEZ με έμφαση στο εμπόριο και την αποθήκευση ενώ διέπεται από τον Νόμο περί Ζωνών Ελευθέρου Εμπορίου. Επιτρέπονται ΑΞΕ σε ποσοστό 100% στις Ζώνες αυτές και ισχύουν και γι αυτές όλα τα προνόμια που περιγράφηκαν για τις SEZ. Η πρώτη FTWZ εγκαινιάστηκε κοντά στην πόλη Μουμπάϊ το 2010.

Τέλος, μετά την ανάληψη της εξουσίας από τον Ναρέντρα Μόντι και την ανάληψη πρωτοβουλιών για την αύξηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) στην Ινδία, παρατηρήθηκε σταδιακή αύξηση του ποσοστού επί της συνολικής επένδυσης, μέχρι του οποίου επιτρέπονται επενδύσεις από αλλοδαπούς. Με νόμο που ψηφίστηκε το 2016, το εν λόγω ποσοστό σημείωσε άνοδο, ακόμα και σε τομείς που μέχρι τότε ήταν περιοριστικοί από πλευράς ΑΞΕ, όπως οι τηλεπικοινωνίες, το Χρηματιστήριο, η άμυνα και τα πετρελαιοειδή²⁷.

II. Εμπόδια²⁸

Παρά την απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου και των όποιων πρωτοβουλιών προσέλκυσης ΑΞΕ από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, υπάρχουν ακόμα σοβαρά εμπόδια σε ότι αφορά την πρόσβαση στην ινδική αγορά. Αναφορικά με τις συναλλαγματικές συναλλαγές αλλοδαπών - και επομένως Ευρωπαίων - με την Ινδία, τα περισσότερα ζητήματα που προκύπτουν από αυτές ρυθμίζονται από τον Νόμο FEMA (Foreign Exchange Management Act) και την βάση αυτού, υπόλοιπη σχετική νομοθεσία. Η εξαγορά εταιρειών από αλλοδαπές διέπεται από τις διατάξεις του Νόμου περί Ρυθμίσεων για τη Διαχείριση Συναλλάγματος, 2000 και τις διατάξεις του Νόμου

²⁷ www.makeinindia.com

²⁸ Τα δεδομένα της συγκεκριμένης ανάλυσης προέρχονται αποκλειστικά και μόνο από το «ΙΝΔΙΑ-ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ 2017» Γραφείου ΟΕΥ Ν. Δελχί.

Βιομηχανικής Πολιτικής και Διαδικασιών. Βάσει των περιορισμών σε ΑΞΕ υπάρχουν οι παρακάτω διακρίσεις τομέων:

1. Οι Απαγορευμένοι τομείς: αυτοί στους οποίους όπως μαρτυρεί και το όνομά τους, απαγορεύονται οι ΑΞΕ.
2. Τομείς με ανώτατο όριο συμμετοχής στην επένδυση: οι τομείς στους οποίους οι ξένοι επενδυτές επιτρέπεται να επενδύουν έως ένα ορισμένο ποσοστό.
3. Τομείς για τους οποίους απαιτείται έγκριση της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Στη συνέχεια, μπορεί κανείς να διαπιστώσει πως, αναφορικά και πάλι με τις επενδύσεις, επιβάλλονται άμεσοι και έμμεσοι φόροι τόσο από την Κεντρική όσο και από τις τοπικές Κυβερνήσεις της Ινδίας. Οι άμεσοι φόροι είναι :

- 1) Ο Εταιρικός φόρος: Για τις ινδικές εταιρείες ο εταιρικός φόρος ανέρχεται σε 33%, όταν τα καθαρά κέρδη της εταιρείας ανέρχονται σε 10 έως 100 εκ. ρουπίες (€ 133.000 – 1,3 εκ.) και σε 34,5%, όταν τα αυτά ξεπερνούν τα 100 εκ. ρουπίες. Τροπολογία του Φεβρουάριου 2016 του ινδικού Υπουργείου Οικονομικών προβλέπει ότι για το οικονομικό έτος 2016-17, μικρές εταιρείες των οποίων ο κύκλος εργασιών δεν ξεπέρασε τα 10 εκ. ρουπίες το οικονομικό έτος 2014-15, θα φορολογηθούν με εταιρικό φόρο ύψους 29%. Επιπλέον, με την ίδια τροπολογία προβλέπεται ότι οι εταιρείες που συστάθηκαν από την 1η Μαρτίου 2016 και ανήκουν στον μεταποιητικό τομέα, θα μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε φόρο ύψους 30% ή 25%. Όμως στην τελευταία περίπτωση δε θα μπορούν να κάνουν χρήση των ευεργετικών προβλέψεων της Φορολογικής Αρχής Ινδίας (ITA). Η προαναφερθείσα μείωση αποτελεί ένα βήμα της Κυβέρνησης προς την κατεύθυνση της σταδιακής γενικής μείωσης του εταιρικού φόρου σε ποσοστό 25% σε διάστημα 4 ετών. Για τις αλλοδαπές εταιρείες ο εταιρικός φόρος ανέρχεται σε 42% για καθαρά κέρδη 10 έως 100 εκ. ρουπιών (€ 133.000 – 1,3 εκ.) και σε 43,26% για κέρδη υψηλότερα των ανωτέρω. Η διαφορά που υπάρχει στη φορολόγηση των δύο ειδών εταιρειών είναι ότι οι εγχώριες φορολογούνται βάσει των κερδών τους τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας, ενώ οι αλλοδαπές μόνο βάσει των κερδών τους στην Ινδία. Με τον Προϋπολογισμό οικ. έτους 2016-17 προβλέπεται πλήρης φορολογική απαλλαγή 3 συνεχόμενων χρόνων μέσα στην πρώτη 5ετία από τη σύσταση εταιρειών start-ups.

- 2) Μερίσματα και αγορά ιδίων μετοχών: Τα μερίσματα που διανέμονται από ινδικές εταιρείες υπόκεινται σε έναν ειδικό φόρο (dividend distribution tax DDT), που ανέρχεται σε 15% επί των ακαθάριστων κερδών.
- 3) Τόκοι, Δικαιώματα και Αμοιβές για Τεχνικές Υπηρεσίες: Ανάλογα με την περίπτωση, οι τόκοι που αποδίδονται σε αλλοδαπό φορολογούνται από 5,26% έως 42,02%. Τα δικαιώματα και οι αμοιβές τεχνικών υπηρεσιών από αλλοδαπό υπόκεινται σε παρακρατούμενο φόρο ύψους 10%.
- 4) Παρακρατούμενος φόρος: Επιβάλλεται σε κάθε πληρωμή προς αλλοδαπό ή ημεδαπό που υπόκειται σε φόρο σύμφωνα με τον ινδικό νόμο, ενώ το ύψος του διαφέρει ανάλογα με τη συναλλαγή.
- 5) Φόρος Προσωπικού Εισοδήματος: Τα άτομα φορολογούνται σε προοδευτική βάση με μέγιστο οριακό συντελεστή ύψους 34%.
- 6) Συμφωνίες Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ): Η Ινδία έχει υπογράψει περισσότερες από 80 τέτοιες συμφωνίες. Το έτος 2016, μετά από «μαραθώνιες» διμερείς διαπραγματεύσεις, τροποποιήθηκε και τέθηκε εκ νέου σε ισχύ η ΣΑΔΦ Κύπρου-Ινδίας που είχε καταγγελθεί μονομερώς από το Ν. Δελχί το 2013. Όσον αφορά την ΣΑΔΦ με την Ελλάδα, η ισχύουσα Συμφωνία υπεγράφη το 1965 και επικυρώθηκε το 1966. Η Ινδική πλευρά πρότεινε την αναθεώρηση της (2015 και 2016) χωρίς όμως ν' ανταποκριθεί στις προτεινόμενες ημερομηνίες από τις Ελληνικές Αρχές. Οι τελευταίες, σε γενικές γραμμές, δεν είναι αισιόδοξες για το θέμα αυτό λόγω της εμπειρίας των προηγούμενων διαπραγματεύσεων που οδηγούνταν σε αδιέξοδο.

Όσον αφορά τους έμμεσους φόρους, το φθινόπωρο του 2016 ψηφίστηκε τελικά ο Φόρος επί Αγαθών και Υπηρεσιών, ο οποίος εισάγει ενοποιημένο σύστημα έμμεσης φορολογίας σε όλη την επικράτεια, το οποίο ήταν κατακερματισμένο.

Οι Ευρωπαίοι εξαγωγείς που φιλοδοξούν να εισέλθουν στην ινδική αγορά, οφείλουν να γνωρίζουν ότι στα προϊόντα τους θα επιβληθούν δασμοί. Οι εισαγωγικοί δασμοί χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες:

- 1) Ο Βασικός Δασμός (Basic Customs Duty), ως εϊθισται διεθνώς, επιβάλλεται σε όλα τα εισαγόμενα προϊόντα. Οι συντελεστές του δασμού για τις κατηγορίες των προϊόντων αναφέρονται στο Νόμο περί Δασμών (Customs Tariff Act, 1975), που βασίζεται στο παγκόσμια καθιερωμένο Εναρμονισμένο Σύστημα Δασμών. Οι παραπάνω συντελεστές υπολογίζονται επί της συναλλακτικής αξίας των εμπορευμάτων.

- 2) Ο Επιπρόσθετος ή Αντισταθμιστικός Δασμός (CVD), επιβάλλεται προκειμένου να αντισταθμίσει τον ειδικό φόρο κατανάλωσης, που επιβαρύνει τα όμοια, εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα. Ο CVD ανέρχεται στο ίδιο ύψος με αυτό του ειδικού φόρου κατανάλωσης επί των εγχωρίων προϊόντων.
- 3) Φόροι από τις τοπικές κυβερνήσεις των επιμέρους ινδικών κρατιδίων (Additional Duties in lieu of State and local taxes, ACD). Οι φόροι αυτοί είναι επίσης αντισταθμιστικοί των καταναλωτικών φόρων επί των εγχωρίων προϊόντων, που επιβάλλονται από τις ίδιες τοπικές κυβερνήσεις.
- 4) Εισαγωγικός Δασμός Διασφάλισης, από την Κεντρική Κυβέρνηση, για να διαφυλαχθούν τα συμφέροντα ενός βιομηχανικού κλάδου σε περίπτωση έξαρσης των εισαγωγών. Ο Δασμός Διασφάλισης αποτελεί προσωρινό μέτρο με μοναδικό σκοπό την προστασία συγκεκριμένου βιομηχανικού κλάδου.
- 5) Σύμφωνα με το άρθρο 9Α του Νόμου περί Δασμών, η Κεντρική Κυβέρνηση δύναται να επιβάλει Δασμό Αντιντάμπινγκ σε εισαγόμενα αγαθά, εάν αυτά εξάγονται στην Ινδία σε τιμές χαμηλότερες του κόστους παραγωγής τους. Το ύψος του συγκεκριμένου δασμού δεν μπορεί να ξεπερνά το ποσό του ντάμπινγκ, ενώ η συγκεκριμένη διάταξη βασίζεται στην Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT), 1994.

III. Διμερείς Επενδυτικές Σχέσεις ΕΕ-Ινδίας

III. (i) Οι επενδύσεις της Ινδίας στην ΕΕ

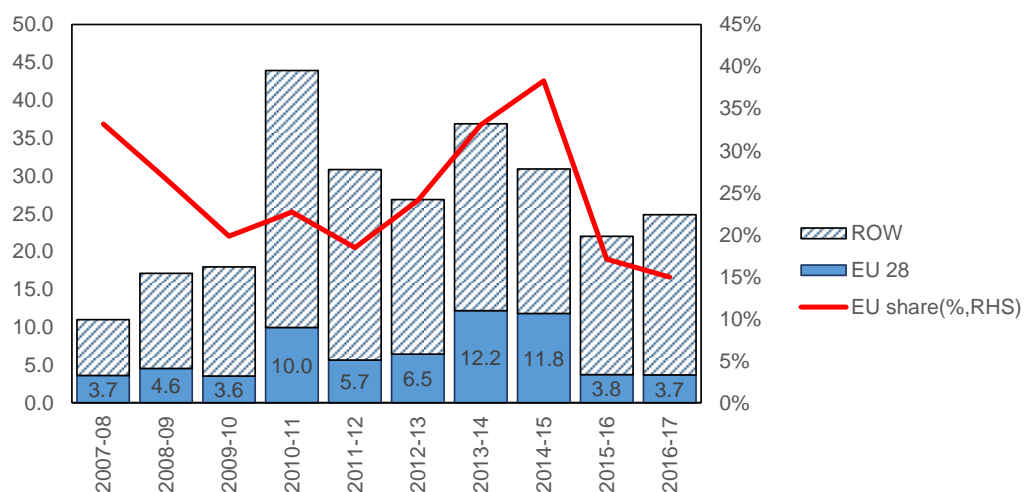
Η ΕΕ παραμένει ένας σημαντικός επενδυτικός προορισμός για την Ινδία. Συγκεκριμένα, είναι ο τρίτος μεγαλύτερος αποδέκτης των ινδικών ΑΞΕ μετά την Σιγκαπούρη και τον Μαυρίκιο, για το οικονομικό έτος 2016-2017. Ακολουθούν η Ελβετία και οι ΗΠΑ. Εντός ΕΕ, το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 59% είναι η χώρα υποδοχής του μεγαλύτερου αριθμού ινδικών ΑΞΕ και ακολουθεί η Ολλανδία με 28%. Είναι αξιοσημείωτο ότι ένα 25% των ΑΞΕ της Ινδίας κατέληξαν σε φορολογικούς παραδείσους όπως τα νησιά Κέιμαν και οι Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι (Kalita 2017).

Indian Investments in the EU

India's OFDI (US\$ Bn)										
	2007- 08	2008- 09	2009- 10	2010- 11	2011- 12	2012- 13	2013- 14	2014- 15	2015- 16	2016- 17
EU 28	3.65	4.56	3.565	9.970	5.69	6.46	12.19	11.83	3.76	3.718
ROW	7.37	12.58	14.42	33.95	25.16	20.40	24.70	19.079	18.26	21.14
EU share	33%	27%	20%	23%	18%	24%	33%	38%	17%	15%

Πηγή: Reserve Bank of India

India's Outward FDI in EU28 countries (\$ Bn)

Source: RBI, India

Note: Data has been aggregated from company level investment

Βάσει του παραπάνω πίνακα και διαγράμματος, παρατηρούμε μία απότομη πτώση των ινδικών ΑΞΕ στην Ευρώπη τα τελευταία δύο χρόνια. Ειδικότερα, βλέπουμε ότι το οικονομικό έτος 2016-2017 μόλις το 15% του συνόλου των ΑΞΕ της Ινδίας αντιστοιχεί στην ΕΕ σε σύγκριση με το οικονομικό έτος 2014-2015 που άγγιξε το 38%, αλλά και το 2013-2014 που ήταν 33%, κυρίως λόγω των μεγάλων επενδύσεων στην Ολλανδία της Bharti Airtel μιας ινδικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών η οποία δραστηριοποιείται διεθνώς (Kalita 2017).

Εκτός από την Bharti Airtel, άλλες ινδικές εταιρείες που έχουν κάνει σημαντικές επενδύσεις σε χώρες της ΕΕ είτε μέσω πρωτογενών έργων σε αναξιοποίητες περιοχές,

είτε μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών²⁹, είναι οι: Tata Steel (ινδική πολυεθνική χαλυβουργική εταιρεία), Infosys (ινδική πολυεθνική στον τομέα παροχής συμβουλών και τεχνολογικών υπηρεσιών), Tata Motors (ινδική πολυεθνική αυτοκινητοβιομηχανία) και Bharat Forge (ινδική εταιρεία η οποία με γνώμονα την τεχνολογία έχει εξελιχθεί σε παγκόσμιος ηγέτης στον τομέα της μορφοποίησης μετάλλων).

Εκτός από την Ολλανδία, οι υπόλοιπες τρεις χώρες της ΕΕ που βρίσκονται ψηλά στις προτιμήσεις των ινδικών πολυεθνικών είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και το Βέλγιο. Οι ινδικές εταιρείες απασχολούν περισσότερους από 130.000 εργαζομένους σε αυτές τις τέσσερις χώρες, αλλά και πολύ περισσότερους συνολικά στα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ. Ο μεγαλύτερος εργοδότης είναι ο Όμιλος Tata, με περίπου 80.000 εργαζομένους σε όλες τις ευρωπαϊκές θυγατρικές³⁰.

Όσον αφορά τους τομείς στους οποίους οι ινδικές εταιρείες επιλέγουν να επενδύσουν, βάσει των πινάκων που ακολουθούν παρατηρούμε τα εξής: η μεταποιητική βιομηχανία κατέχει την πρώτη θέση όλα τα χρόνια και μάλιστα για το οικονομικό έτος 2016-2017, οι ινδικές ΑΞΕ σε αυτήν αντιστοιχούν σε ποσοστό περίπου 55%. Μεταξύ των οικονομικών ετών 2010-11 και 2014-15 ο τομέας των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών και της πληροφορικής προσέλκυσε έναν τεράστιο αριθμό ινδικών επενδύσεων, με αποτέλεσμα να βρεθεί στην δεύτερη θέση. Κύριο αίτιο για αυτό ήταν - όπως προαναφέραμε- οι επενδύσεις της Bharti Airtel Limited. Ενώ η κατανομή μεταξύ των τομέων, με εξαίρεση την μεταποιητική βιομηχανία, δεν είναι πάντα η ίδια, άλλοι σημαντικοί τομείς κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας είναι οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο και ο κλάδος της εστίασης και των ξενοδοχείων.

Sectoral distribution of Indian investments in the EU

India's OFDI (US\$ Mn)	2007-08	2008-09	2009-10	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Manufacturing	1177.5	3155.0	1697.1	1676.1	1614.3	2015.0	2426.9	1492.3	1663.5	2039.5
Financial & Business services	709.0	464.2	523.7	1362.9	829.1	1281.7	636.0	620.1	923.4	940.2

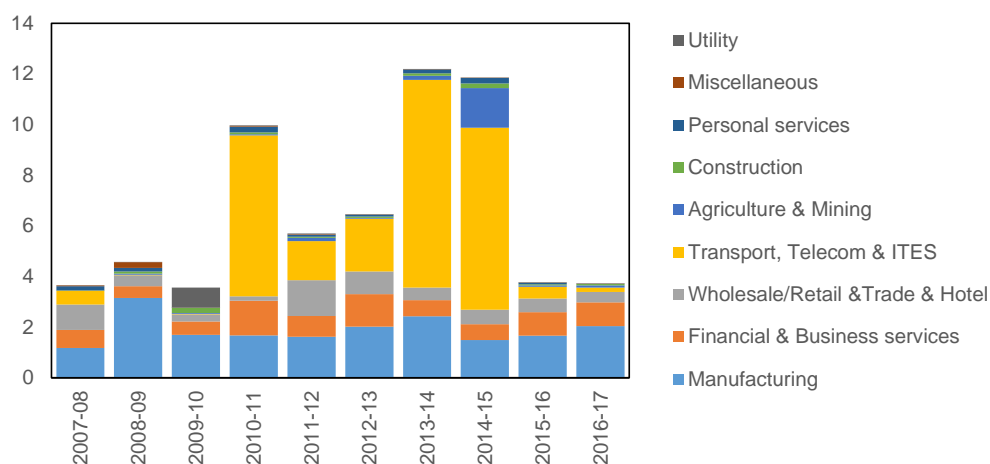
²⁹ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_india_trade_and_investment_2016.pdf

³⁰ *ibid*, οπ. παρ.

Wholesale/Retail & Trade & Hotel	1010.2	423.0	279.4	174.8	1406.6	899.4	498.3	569.7	536.9	413.7
Transport, Telecom & ITES	546.6	26.9	24.8	6363.1	1541.4	2083.8	8199.5	7193.8	469.8	171.0
Agriculture & Mining	0.4	42.1	33.4	35.0	128.8	34.0	165.4	1569.9	56.9	79.2
Construction	4.7	88.8	205.5	76.2	51.6	53.9	92.6	180.5	36.4	57.8
Personal services	165.3	138.2	8.3	234.9	88.1	74.8	155.7	209.2	64.1	11.7
Miscellaneous	30.7	222.2	3.4	24.6	13.4	14.1	3.5	0.7	3.5	4.5
Utility	13.4	1.2	789.8	23.2	20.3	6.3	16.4	3.5	3.6	0.2

Πηγή: Reserve Bank of India

India's Outward FDI in EU28 countries (\$ Bn)

Source: RBI, India

III. (ii) Οι επενδύσεις της ΕΕ στην Ινδία

Η ΕΕ παραμένει ένας από τους μεγαλύτερους επενδυτές στην Ινδία. Για την ακρίβεια, είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος μετά τον Μαυρίκιο και πριν την Σιγκαπούρη. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι σωρευτικές εισροές των ΑΞΕ της ΕΕ στην Ινδία από τον Απρίλιο του 2000 έως τον Μάρτιο του 2017, ανήλθαν συνολικά σε \$81,5 δις, αντιπροσωπεύοντας σχεδόν το ένα τέταρτο του συνόλου των ΑΞΕ στην ινδική αγορά (Kalita 2017). Στο σημείο αυτό, καλό θα ήταν να σημειώσουμε ότι οι επενδύσεις από τον Μαυρίκιο είναι καταγωγής Ινδίας εκ νέου κατευθυνόμενες μέσω Μαυρίκιου για φορολογικούς λόγους, επομένως η ΕΕ είναι ουσιαστικά ο νούμερο ένα επενδυτής στην Ινδία.

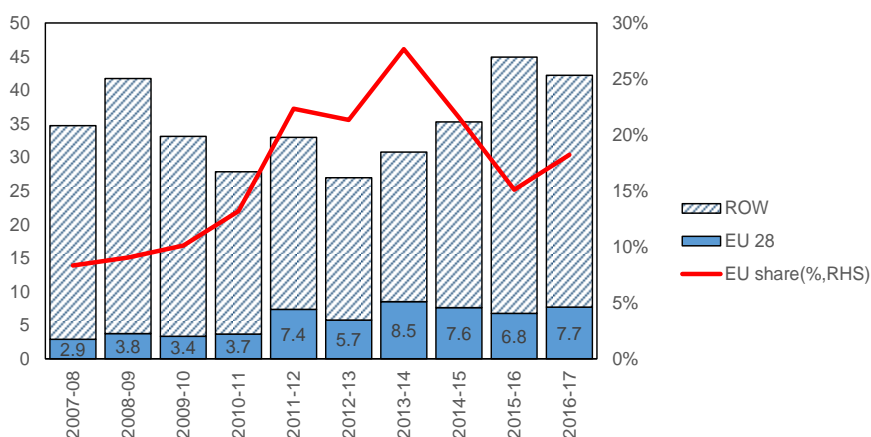
Το μέγεθος της εγχώριας καταναλωτικής αγοράς υπήρξε βασικός παράγοντας προσέλκυσης των Ευρωπαϊών επενδυτών. Γύρω στις 6.000 ευρωπαϊκές εταιρείες είναι παρούσες στην ινδική αγορά παρέχοντας άμεση απασχόληση σε 1,2 εκ. εργαζόμενους και έμμεση σε άλλα 5 εκατομμύρια.

Το βασικό μερίδιο κατέχουν η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Δανία. Το Ηνωμένο Βασίλειο κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των κρατών-μελών και την τέταρτη στο σύνολο των ξένων επενδυτών με ποσοστό 30%, ενώ η Ολλανδία υπήρξε ο κορυφαίος επενδυτής στην Ινδία τα τελευταία τρία χρόνια . Συγκεκριμένα, για το οικονομικό έτος 2016-2017, οι εισροές από την Ολλανδία ανήλθαν σε \$3,3 δις συγκριτικά με αυτές από το Ηνωμένο Βασίλειο που ήταν ύψους \$1.5 δις (Kalita 2017).

Ως προς τους τομείς, οι ευρωπαϊκές επενδύσεις καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα με σημαντικότερους την αυτοκινητοβιομηχανία, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τις υποδομές, τα logistics, την φαρμακοβιομηχανία, την υγειονομική περίθαλψη, την πληροφορική, την μεταποίηση τροφίμων, τα πετρελαιοειδή και το φυσικό αέριο.

Μερικές από τις πιο γνωστές ευρωπαϊκές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ινδία είναι: Acciona, Airbus, BAE Systems, BASF, Bayer, British Petroleum, Capgemini, Daimler, Ericsson, Fiat, Ikea, JCB, Kone, Maersk, Marks and Spencer, Philips, Piaggio, Renault-Dacia, Shell, Siemens, Skoda, Solvay, Tetra Pack, Veolia, Vodafone, Volkswagen.

EU28's FDI in India
(\$ Bn)

Source: DIPP, GOI

Note: EU 28 data has been aggregated country-wise

EU investments in India

EU 28 FDI in India (US\$ Bn)										
	2007-08	2008-09	2009- 10	2010- 11	2011- 12	2012- 13	2013- 14	2014- 15	2015- 16	2016- 17
EU 28	2.9	3.8	3.4	3.7	7.4	5.7	8.5	7.6	6.8	7.7
ROW	31.8	37.9	29.8	24.2	25.6	21.2	22.25	27.67	38.12	34.52
EU share	8%	9%	10%	13%	22%	21%	28%	22%	15%	18%

Πηγή: DIPP, Govt. of India

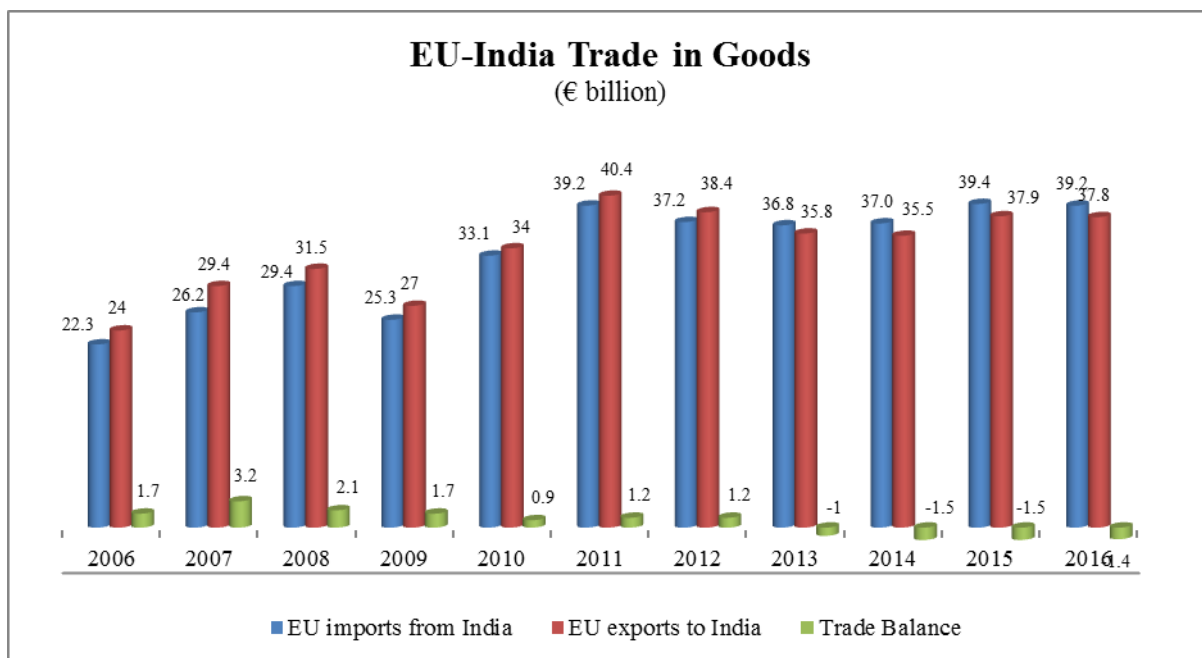
Παρατηρώντας προσεχτικά το παραπάνω διάγραμμα συνδυαστικά με τον πίνακα, διαπιστώνουμε ότι οι επενδύσεις της ΕΕ στην Ινδία την τελευταία δεκαετία σημείωσαν άνοδο (το μερίδιο της ΕΕ στο σύνολο των εισροών ΑΞΕ στην Ινδία από 8% το οικονομικό έτος 2007-08, πήγε στο 28% το οικονομικό έτος 2013-14 και στο 18% το οικονομικό έτος 2016-17) με εξαίρεση την περίοδο μεταξύ των οικονομικών ετών 2013-14 και 2015-16.

IV. Διμερείς εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Ινδίας

IV.(i) Εμπόριο αγαθών μεταξύ ΕΕ-Ινδίας³¹

Η ΕΕ είναι ο νούμερο ένα εμπορικός εταίρος της Ινδίας, με μερίδιο 13.58% (το οποίο έχει παραμείνει πάνω κάτω το ίδιο από το 2011) στο συνολικό εμπόριο της Ινδίας με τον υπόλοιπο κόσμο, για το οικονομικό έτος 2016-17. Ακολουθούν η Κίνα με 10.84% (από 9.22% που ήταν το 2011-12), οι ΗΠΑ με 9.79% (από 7.31% που ήταν το 2011-12), τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα με 7.99% και η Σαουδική Αραβία με 3.80%. Από την άλλη πλευρά, η Ινδία για την ΕΕ καταλαμβάνει την 9η θέση μεταξύ των πιο σημαντικών εμπορικών εταίρων για το 2016.

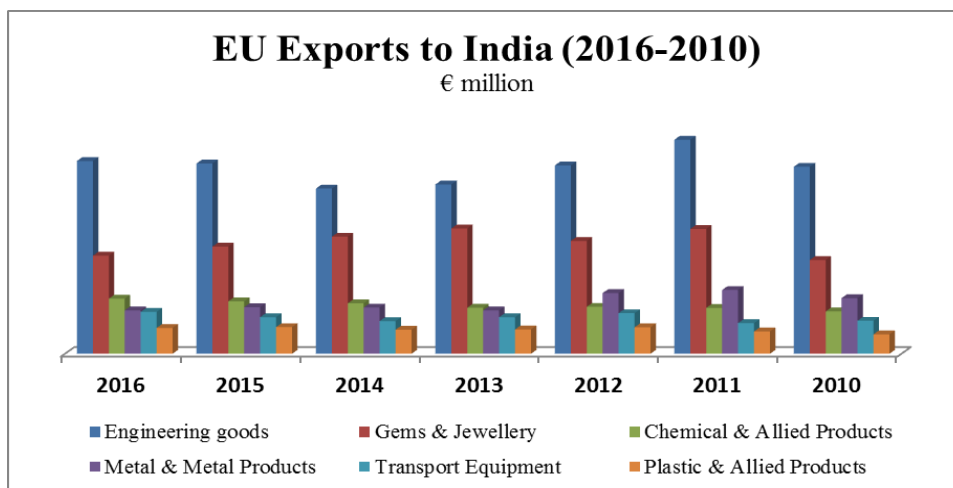
³¹ Τα οικονομικά δεδομένα της συγκεκριμένης ανάλυσης προέρχονται από την έκθεση Kaushal για την Αντιπροσωπεία της ΕΕ στο Νέο Δελχί, για το οικονομικό έτος 2016-17.

Πηγή: Eurostat

Εν αντιθέσει με το διμερές εμπόριο Κίνας-Ινδίας όπου υπάρχει ένα μεγάλο έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο ύψους \$50 δις για το οικονομικό έτος 2016-17, καθότι οι εξαγωγές της Ινδίας στην Κίνα ανέρχονται σε \$10.1 δις ενώ οι εισαγωγές από την Κίνα είναι \$61.28 δις, το εμπορικό ισοζύγιο ΕΕ-Ινδίας είναι εξαιρετικά ισορροπημένο. Όπως βλέπουμε και στο παραπάνω διάγραμμα, οι εξαγωγές της ΕΕ στην Ινδία είναι της τάξης των €37.8 δις και οι εισαγωγές από την Ινδία είναι €39.2 δις, ενώ το συνολικό εμπόριο αγαθών μεταξύ των δύο μερών αυξήθηκε μέσα σε μια δεκαετία από €46.3 δις (το 2006) σε €77 δις (το 2016). Αναλυτικότερα, μεταξύ 2006 και 2016, οι ευρωπαϊκές εξαγωγές στην ινδική αγορά αυξήθηκαν από €24.0 δις σε €37.8 δις, ενώ οι εισαγωγές της ΕΕ από την Ινδία αυξήθηκαν από €22.3 δις σε €39.2 δις.

Ακόμη, η ΕΕ αντιπροσωπεύει περίπου το 17.09% του συνόλου των ινδικών εξαγωγών και το 11.02% των ινδικών εισαγωγών. Από την άλλη πλευρά η Ινδία αντιπροσωπεύει το 2.2% του συνόλου των ευρωπαϊκών εξαγωγών και το 2.3% των ευρωπαϊκών εισαγωγών.

€ million

EU Exports to India	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Engineering goods	14091	13904	12074	12373	13767	15639	13665
Gems & Jewellery	7165	7831	8554	9157	8250	9122	6852
Chemical & Allied Products	4028	3830	3686	3362	3430	3351	3094
Metal & Metal Products	3175	3404	3376	3172	4435	4663	4070
Transport Equipment	3057	2674	2386	2670	2964	2235	2412
Plastic & Allied Products	1890	1949	1760	1781	1934	1633	1424

Πηγή: Eurostat

Σε ότι αφορά τα βασικά προϊόντα που εξάγει η ΕΕ στην Ινδία, στην πρώτη θέση βρίσκονται τα μηχανολογικά προϊόντα (για το 2016 καταλάμβαναν το 37.28% του συνόλου των εξαγωγών), ακολουθούν οι πολύτιμοι λίθοι και τα κοσμήματα (18.96%), τα χημικά και συναφή προϊόντα (10.66%), το μέταλλο και τα μεταλλικά προϊόντα (8.40%), ο εξοπλισμός μεταφορών (8.09%) και τα πλαστικά και συναφή προϊόντα (5.0%).

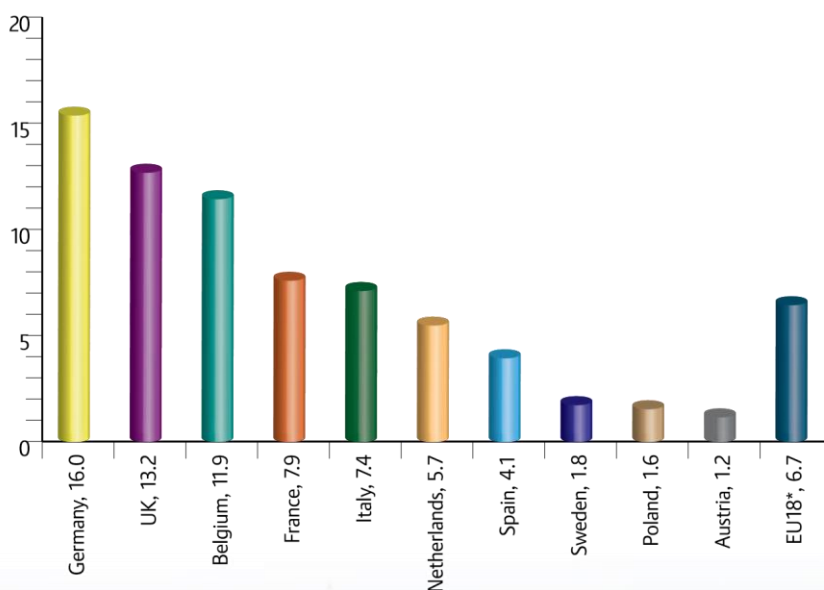
€ million

EU Imports from India	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Textiles & Clothing	7771	7734	7106	6438	6274	7327	6524
Chemical & Allied Products	5894	5884	5253	5056	4857	3351	3684
Engineering goods	5912	5887	5162	4669	5291	5374	4900
Metal & Metal Products	3419	3460	3334	3002	2905	3224	2240
Leather & Leather goods	2894	3025	2842	2528	2394	2557	2284
Agriculture & Allied Products	2629	2843	2606	2585	2568	2334	1851
Gems & Jewellery	2768	2763	2674	2399	2599	3010	2318
Mineral Products	2111	2443	3110	5260	5354	5156	4966

Πηγή: Eurostat

Οι εισαγωγές της ΕΕ από την Ινδία αφορούν: κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και είδη ένδυσης (για το 2016 καταλάμβαναν το 19.79% του συνόλου των εισαγωγών), μηχανολογικά προϊόντα (15.06%), χημικά και συναφή προϊόντα (15.01%), μέταλλο και μεταλλικά προϊόντα (8.71%), δέρμα και δερμάτινα προϊόντα (7.37%), πολύτιμοι λίθοι και κοσμήματα (7.05%), αγροτικά και συναφή προϊόντα (6.70%) και ορυκτά (5.38%).

India's Total Trade with EU Member States

Source: Eurostat

*EU 18: Bulgaria, Croatia, Cyprus, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, Greece, Hungary, Ireland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta, Portugal, Romania, Slovakia and Slovenia.

Σε ότι αφορά τώρα το εμπόριο μεταξύ Ινδίας με το κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ χωριστά, λαμβάνοντας υπόψη το παραπάνω διάγραμμα αλλά και τον πίνακα που ακολουθεί, παρατηρούμε ότι νούμερο ένα εμπορικός εταίρος της Ινδίας στο σύνολο, είναι η Γερμανία και ακολουθεί το Ηνωμένο Βασίλειο το οποίο όμως κατέχει την πρώτη θέση στους εισαγωγείς. Έπονται και συμπληρώνουν τις υπόλοιπες θέσεις της πρώτης δεκάδας, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ολλανδία, η Ισπανία, η Σουηδία, η Πολωνία και η Αυστρία.

India's Trade in Goods with EU Member States

€ million

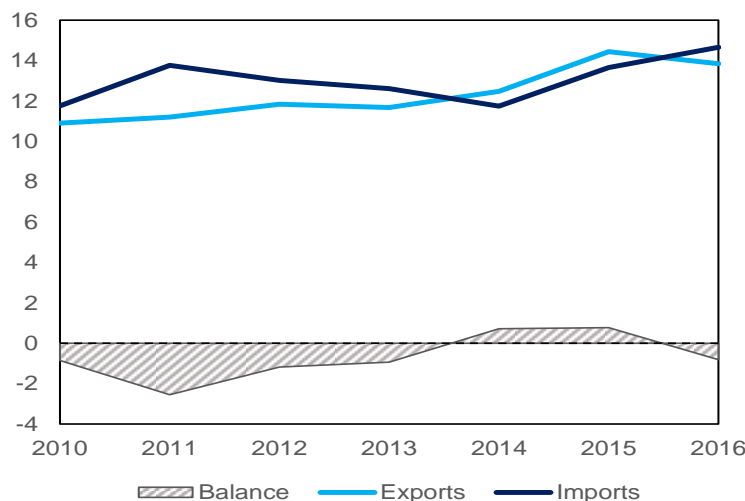
	Total Trade	Exports to India	Imports from India
Germany	16019	9722	6297
United Kingdom	13213	5301	7912
Belgium	11934	7804	4130
France	7901	3525	4376

Italy	7351	3350	4001
Netherlands	5666	1990	3676
Spain	4138	1257	2881
Sweden	1810	1169	641
Poland	1633	419	1214
Austria	1189	739	450
Ireland	967	540	427
Denmark	908	337	571
Czech Republic	871	490	381
Finland	650	451	199
Portugal	537	79	458
Hungary	532	192	340
Romania	470	229	241
Slovenia	355	83	272
Greece	345	60	285
Bulgaria	202	62	140
Slovakia	202	53	149
Croatia	137	17	120
Malta	126	15	111
Lithuania	101	50	51
Estonia	87	63	24
Cyprus	67	11	56
Latvia	53	22	31
Luxembourg	46	40	6

Πηγή: Eurostat

IV. (ii) Εμπόριο υπηρεσιών μεταξύ ΕΕ-Ινδίας

EU's Services Trade with India (€ Bn)

Source: Eurostat

Note: 2016 number is provisional

EU-India bilateral services trade (figures in € billion)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU exports to India	10.9	11.2	11.8	11.7	12.5	14.4	13.8
EU imports from India	11.7	13.8	13.0	12.6	11.7	13.7	14.7
Trade balance	-0.85	-2.55	-1.17	-0.93	0.73	0.78	-0.81

Πηγή: Eurostat

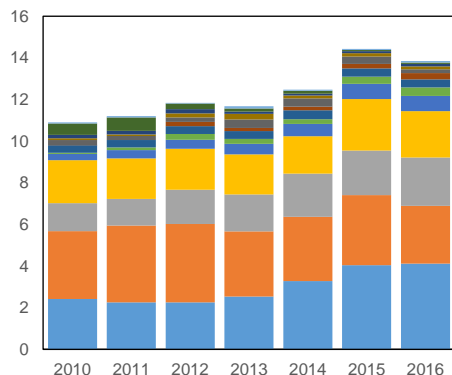
Το διμερές εμπόριο υπηρεσιών μεταξύ ΕΕ-Ινδίας γνωρίζει μία σταθερή άνοδο τα τελευταία χρόνια και το 2016 έφθασε τα € 28.5 δις, με τις ευρωπαϊκές εξαγωγές στην Ινδία να ανέρχονται τα €13.8 δις και τις εισαγωγές από την Ινδία τα €14.7 δις (Kalita 2017).

Το 2015, η Ινδία κατείχε την 7η θέση ανάμεσα στους εξαγωγείς υπηρεσιών προς την ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας κάτι λιγότερο από 2% του συνόλου των εισαγόμενων υπηρεσιών από την ΕΕ, και την 8η θέση ανάμεσα στις χώρες όπου η ΕΕ εξάγει υπηρεσίες, αντιπροσωπεύοντας το 1.7% του συνόλου αυτών των εξαγωγών.

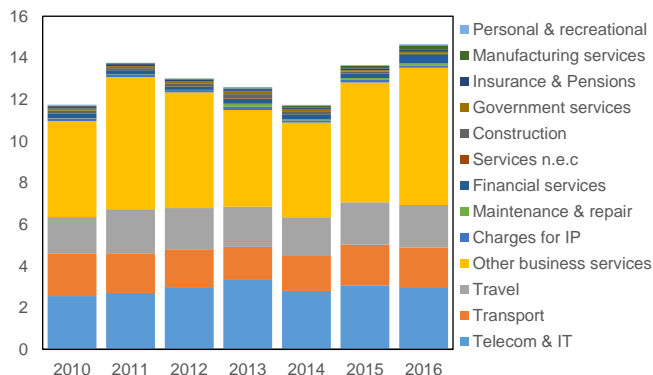
Μεταξύ 2010-2016, οι εξαγωγές υπηρεσιών από την ΕΕ στην Ινδία αυξήθηκαν κατά 4.1% , ενώ οι εισαγωγές από την Ινδία κατά 3.7%. Με εξαίρεση τα έτη 2014 και 2015, το εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε ισορροπημένο, κυρίως υπέρ της Ινδίας.

Trade in services by sector

EU's Services exports to India
(€ Bn)

EU's Services imports from India
(€ Bn)

Source: Eurostat
Note: 2016 number is provisional

EU services exports to India - sector wise (figures in € million)

Sectors	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Telecom & IT	2426	2265	2262	2545	3279	4048	4120
Transport	3253	3682	3759	3121	3086	3360	2779
Travel	1341	1282	1644	1780	2076	2141	2320
Other business services	2070	1941	1972	1920	1800	2477	2218
Charges for IP	303	402	428	509	591	726	740
Maintenance & repair	54	124	278	235	226	340	401
Financial services	358	362	380	379	431	404	396
Services n.e.c	3	0	206	150	170	208	292
Construction	250	184	210	407	396	362	186
Government services	86	85	191	265	143	161	143
Insurance	158	164	210	108	85	98	114
Manufacturing services	551	647	269	155	133	46	72
Personal & recreational	48	66	30	101	55	63	66

Πηγή: Eurostat

Για την περίοδο 2010-2016, δεν υπήρξαν βασικές αλλαγές αναφορικά με τους κλάδους των υπηρεσιών που εξάγονται από την ΕΕ στην Ινδία. Οι τηλεπικοινωνίες, οι υπηρεσίες πληροφοριών και ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι μεταφορές και οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες αποτελούν το 80% του συνόλου των υπηρεσιών που εξάγει η ΕΕ στην Ινδία. Ιδιαίτερος οι τηλεπικοινωνίες, οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών υπολογιστών και οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες κατείχαν τις τρεις πρώτες θέσεις στις εξαγωγές υπηρεσιών της ΕΕ στην ινδική αγορά.

Ως προς τα κράτη-μέλη, μεγαλύτερος εξαγωγέας υπηρεσιών προς την Ινδία για το 2016 είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ εξίσου βασικοί εξαγωγείς θεωρούνται η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία, η Δανία και η Ιρλανδία (Kalita 2017).

EU services imports from India - sector wise (figures in € million)

Sectors	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Telecom & IT	2567	2711	2993	3334	2812	3076	2947
Transport	2047	1903	1816	1589	1673	1963	1946
Travel	1745	2117	1982	1929	1863	2027	2043
Other business services	4600	6343	5557	4645	4542	5754	6585
Charges for IP	114	108	105	154	111	147	109
Maintenance & repair	27	25	10	145	40	65	125
Financial services	232	204	144	238	254	195	381
Services n.e.c	10	6	4	3	5	5	2
Construction	127	91	140	224	139	112	79
Government services	99	97	108	121	109	65	69
Insurance & Pensions	116	92	102	68	71	87	97
Manufacturing services	32	39	35	83	89	120	224
Personal & recreational	35	21	17	72	37	40	45

Πηγή: Eurostat

Τέλος οι κλάδοι που αφορούν τις εισαγωγές υπηρεσιών της ΕΕ από την Ινδία, δεν διαφέρουν καθόλου από αυτούς των εξαγωγών. Συγκεκριμένα, οι τηλεπικοινωνίες, οι υπηρεσίες πληροφοριών και ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι μεταφορές και οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες αποτελούν πάνω από το 90% των υπηρεσιών που εισάγει η ΕΕ από την Ινδία, ενώ στο σύνολο των εισαγόμενων υπηρεσιών από τρίτες χώρες, οι ινδικές καταλαμβάνουν το 40%, αποδεικνύοντας πόσο σημαντικός εμπορικός εταίρος και στον τομέα των υπηρεσιών είναι η Ινδία.

Ομοίως σε ότι αφορά τα κράτη-μέλη, πάλι την πρώτη θέση και ως εισαγωγέας την κατέχει το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 29% του συνόλου και ακολουθούν Ολλανδία, Γερμανία, Δανία, Γαλλία και Σουηδία.

Κεφάλαιο Τέταρτο: «Ακανθώδη» ζητήματα στις σχέσεις ΕΕ-Ινδίας

I. Λόγοι που καθιστούν την σχέση ΕΕ-Ινδίας «αδύναμη»

Στα προηγούμενα κεφάλαια παρουσιάσαμε αναλυτικά το καθεστώς που επικρατεί στις οικονομικές σχέσεις ΕΕ-Ινδίας. Ωστόσο όλοι γνωρίζουμε ότι οι σχέσεις μεταξύ δύο ή και περισσότερων κρατών δεν περιορίζονται αποκλειστικά και μόνο στον οικονομικό τομέα. Για να είναι δύο πλευρές στρατηγικοί εταίροι επί της ουσίας είναι πολύ σημαντικό εκτός από κοινούς οικονομικούς και εμπορικούς στόχους, να έχουν και τις ίδιες πολιτικές προτεραιότητες. Κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην περίπτωση της Ινδίας με την ΕΕ, όπου εξακολουθούν να υπάρχουν αποκλίσεις σε ότι αφορά τις στρατηγικές προτεραιότητες και εν αντιθέσει με την σχέση ΕΕ-Κίνας (Allen & Smith 2016), η εταιρική τους σχέση δεν έχει αναπτυχθεί στον βαθμό που θα μπορούσε.

Πρώτα απ' όλα, η Ινδία επιθυμεί να μην αντιμετωπίζεται από την ΕΕ μόνο ως μία μεγάλη αγορά, αλλά για να συμβεί αυτό θα πρέπει και η ίδια η ΕΕ να ξεκαθαρίσει σε τί αποσκοπεί η σχέση της με την Ινδία, εκτός από την πρόσβαση στην αγορά της τελευταίας. Η αμφισημία με την οποία η ΕΕ αντιμετωπίζει την Ινδία, τονίζει την ανάγκη ενός σοβαρού στρατηγικού διαλόγου μεταξύ τους, ο οποίος θα βάλει πέραν της απαρίθμησης κανονιστικών αρχών για συγκεκριμένη δράση που αναγνωρίζει το αναδυόμενο δυναμικό της Ινδίας ως σημαντικό παγκόσμιο εταίρο (Bava 2013). Εάν η Ινδία πρόκειται όντως να καταστεί ένας από τους σημαντικότερους παγκόσμιους δρώντες, θα πρέπει αρχικώς να προχωρήσει πέρα από τις όποιες περιφερειακές ανησυχίες, χωρίς βέβαια να απαρνηθεί τον ρόλο της στην Ασία, και εν συνεχεία θα πρέπει να προβάλλει την επιρροή της μέσω της ενεργούς εμπλοκής σε τομείς όπως η παγκόσμια διακυβέρνηση που αφορά τις κοινές αξίες, η χρηματοοικονομική διακυβέρνηση και η αναπτυξιακή πολιτική (Feigenbaum 2010).

Μέχρι και σήμερα, η ΕΕ έχει συμβάλλει τα ελάχιστα προς την επίτευξη των δύο προαναφερθέντων στόχων, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που έχει σταθεί εμπόδιο στην ενίσχυση των ινδικών θέσεων όταν οι δικές της δεν συμβαδίζουν με αυτές, κυρίως σε περιβαλλοντικά ζητήματα και στο επίμαχο θέμα της διάδοσης πυρηνικών όπλων (Bava 2013). Αυτού του είδους η στάση της ΕΕ στην διεθνή πολιτική έχει αποδυναμώσει την σχέση της με την Ινδία, με αποτέλεσμα η Ινδία να δίνει πλέον μεγαλύτερη προτεραιότητα στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ. Η Ινδία έχει θετική στάση απέναντι στις ΗΠΑ λόγω της πεποίθησης ότι όλες οι τελευταίες κυβερνήσεις των ΗΠΑ επιδοκίμασαν τις φιλοδοξίες της Ινδίας για ενίσχυση του ρόλου της διεθνώς. Επιπλέον οι ΗΠΑ έχουν το σθένος να ασχοληθούν με μια σειρά ζητημάτων καίριας σημασίας που ταλανίζουν

την Ινδία στην Ασία, ενώ η ΕΕ παραμένει διστακτική απέναντι στην άνοδο της Ινδίας και περιορίζεται σε ότι μπορεί να επιτευχθεί, ειδικά σε ζητήματα ασφαλείας (Mohan 2006, 2010).

Για την Ινδία, η ΕΕ αποδείχθηκε ανίκανη να δράσει ως σημαντικός παράγοντας στον τομέα της ασφάλειας, ενώ επαναλαμβανόμενες διαφωνίες σε θέματα όπως η διάδοση πυρηνικών όπλων ή διαφορές για την περιβαλλοντική διπλωματία, όπως συνέβη στο Συνέδριο της Κοπεγχάγης για την κλιματική αλλαγή τον Δεκέμβρη του 2009, είναι ένας συχνός λόγος η Ινδία να δυσανασχετεί. Εύλογα λοιπόν θα μπορούσε να θέσει κανείς το ερώτημα πότε οι δύο πλευρές θα δράσουν στρατηγικά, καθώς έως τώρα για καμία πλευρά δεν πληρούνται οι απαιτήσεις ώστε να θεωρηθεί ότι μεταξύ τους υπάρχει στρατηγική εταιρική σχέση (Peral & Sakhuja 2012, Khandekar 2011, 2012).

Ακόμη, η όποια προσπάθεια επίτευξης στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ ΕΕ-Ινδίας τα πρώτα χρόνια της μετά τη Λισαβόνα εποχής³², επισκιάστηκε από τις διμερείς σχέσεις Ινδίας-Κίνας και Ινδίας-ΗΠΑ, οι οποίες τείνουν εξίσου να επικεντρώνονται σε θέματα άμεσου ενδιαφέροντος για την Ινδία και οι οποίες λειτουργούν ως κατεύθυνση των περιορισμένων διπλωματικών μέσων αυτής (Grant 2008, Novotny 2011). Παρόλο που η ΕΕ ασχολείται γενικώς με ζητήματα που προκύπτουν κατά καιρούς στη Νότια Ασία και λίγο περισσότερο στη Νοτιοανατολική μέσω των συνδέσμων της με την ASEAN, έχει περιορισμένη επιρροή στην περιοχή, με αποτέλεσμα η Ινδία να έχει ελάχιστα να κερδίσει στρατηγικά μέσω της σχέσης τους. Για τον λόγο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τις διμερείς σχέσεις της Ινδίας με την Κίνα και τις ΗΠΑ αντίστοιχα, η ΕΕ βλέπει τις τελευταίες ως άμεσους ανταγωνιστές της, αλλά όπως ήδη είδαμε, έχει να προσφέρει λίγα στο κομμάτι της αμυντικής πολιτικής που αφορά την «σκληρή δύναμη».

Ένα ακόμη αίτιο που λειτουργεί αποτρεπτικά στην ενδυνάμωση της σχέσης Ινδίας-ΕΕ, είναι η έλλειψη συνοχής στο εσωτερικό της Ένωσης αναφορικά με τους στόχους πολιτικής και την δράση της. Η ιδέα της εξωτερικής πολιτικής προϋποθέτει εκτός από πολιτικές και συνοχή (Hill 2002), και για τον λόγο αυτό, εάν η ΕΕ δεν δρα με συνεκτικότητα υπάρχει ο κίνδυνος να μην λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τους υπόλοιπους δρώντες (Gauttier 2004, Nuttall 2005), όπως εν τέλει συμβαίνει με την Ινδία. Ειδικότερα, παρά την προσήλωση του διπλωματικού μηχανισμού της ΕΕ μετά την Συνθήκη της Λισαβόνας σε μία πιο συνεκτική και αποτελεσματική λειτουργία της

³² Με την Συνθήκη της Λισαβόνας δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης της ΕΕ, προσφέροντας την δυνατότητα για κοινή εξωτερική πολιτική των κρατών μελών και για δημιουργία μιας ολοκληρωμένης έννοιας της ασφάλειας.

εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (Austermann 2014), η ΕΕ δεν κατάφερε να πείσει την Ινδία για την συλλογική βιωσιμότητά της ως στρατηγικός εταίρος (Allen & Smith 2016). Η Συνθήκη της Λισαβόνας ανασχημάτισε μέρος της ΕΕ μέσω της μεταρρύθμισης ήδη υπαρχόντων θεσμικών οργάνων και της δημιουργίας καινούριων (Buzek 2011) και από τον Δεκέμβρη του 2009 που τέθηκε σε ισχύ, η ΕΕ στο σύνολο και όχι τα κράτη μέλη, κατέστη συμβαλλόμενο μέρος σε διεθνείς συμφωνίες. Ωστόσο η Δήλωση 13 και 14 των διατάξεων της ΚΕΠΠΑ (Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας) ξεκάθαρα αναφέρει ότι η κυριαρχία των κρατών μελών στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής δεν παραβιάζεται για κανέναν λόγο από την Συνθήκη της Λισαβόνας (Koehler 2010, Keukeleire & Delreux 2014). Κάτι τέτοιο δίνει την δυνατότητα στα κράτη μέλη, πολλές φορές να είναι απρόθυμα να δράσουν από κοινού για την προώθηση συλλογικών συμφερόντων που έχουν καθοριστεί σε επίπεδο ΕΕ, ή ακόμα πιο σοβαρό, να αρνούνται να κάνουν επιμέρους παραχωρήσεις και να θυσιάσουν τις εθνικές αξιώσεις εντός του πλαισίου των θεσμικών δομών (βλ. ΕΕ) μιας παγκόσμιας διακυβέρνησης (Mayer 2013). Αυτό με την σειρά του εμποδίζει εκείνες τις μεταρρυθμίσεις στα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τις οποίες η Ινδία κρίνει απαραίτητες προκειμένου το κάθε μέρος να αντιμετωπίζεται με σεβασμό και ως υπολογίσιμη δύναμη σε ένα διεθνές σύστημα που συνεχώς μεταβάλλεται. Αντιθέτως με τα κράτη μέλη της ΕΕ, οι ΗΠΑ και η Κίνα φαίνεται να έχουν αντιληφθεί αυτήν την ανάγκη και γι αυτό ανταγωνίζονται μεταξύ τους για τέτοιου είδους μεταρρυθμίσεις εντός διεθνών θεσμικών οργάνων, όπως ο ΟΗΕ και το ΔΝΤ, ώστε να απολαμβάνουν της πλήρους συνεργασίας με την Ινδία (Allen & Smith 2016).

Χαρακτηριστική περίπτωση όπου υπήρξαν επανειλημμένως διαχωρισμοί εντός της ΕΕ ως προς την αντιμετώπιση ενός θέματος, αποτελεί η κατά καιρούς στάση της ΕΕ απέναντι σε ζητήματα ασφαλείας. Παράδειγμα πρώτο: το 1998 η Ινδία με την πυρηνική δοκιμή κατάφερε να αναβαθμίσει την θέση της διεθνώς και όλοι συνειδητοποίησαν πως επρόκειτο για μια αναδυόμενη δύναμη. Η ΕΕ δεν απείχε πολύ από το αναγνωρίσει την ανερχόμενη δυναμική της Ινδίας, ωστόσο κάποια από τα κράτη μέλη, όπως η Γαλλία, ήταν αυτά που βοήθησαν την Ινδία να επαναδιαπραγματευθεί την θέση της στο διεθνές καθεστώς για τα πυρηνικά και όχι η ΕΕ στο σύνολό της. Εξάλλου υπήρχαν και κράτη, όπως η Γερμανία και η Δανία που δεν υποστήριζαν τις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες της Ινδίας και σταμάτησαν προς αυτήν τα προγράμματα παροχής βοήθειας (Bava 2013). Παράδειγμα δεύτερο: οι συνεχείς διαφωνίες εντός της ΕΕ σχετικά με την στήριξη ή μη της υποψηφιότητας της Ινδίας για μόνιμο μέλος του Συμβουλίου

Ασφαλείας του ΟΗΕ, έχει δημιουργήσει μία σειρά από εντάσεις στις διμερείς σχέσεις Ινδίας-ΕΕ (Khandekar 2013).

II. Αδιέξοδο στις διαπραγματεύσεις για την Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου (FTA)

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει στο δεύτερο κεφάλαιο, μέχρι και σήμερα, οι όποιες διαπραγματεύσεις γύρω από την Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου έχουν «παγώσει», λόγω μίας σειράς διαφωνιών μεταξύ ΕΕ και Ινδίας γύρω από διάφορα ζητήματα που τίθενται εν καιρώ ως προαπαιτούμενα για την επίτευξη της Συμφωνίας.

Πρώτα απ' όλα το ζήτημα της απελευθέρωσης του εμπορίου και των επενδύσεων των τραπεζικών υπηρεσιών στην ινδική αγορά. Αναμφίβολα η αποδοτικότητα της ινδικής οικονομίας έχει ως αποτέλεσμα οι ξένες τράπεζες να θέλουν να επεκταθούν στην Ινδία, οι περισσότερες εκ των οποίων αφού το καταφέρουν απολαμβάνουν υψηλά κέρδη. Οι λίγες ευρωπαϊκές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ινδία, έχουν πρόσβαση μόνο σε στοχευμένη αγορά, με αποτέλεσμα η ΕΕ να αναζητεί μια μεγαλύτερη πρόσβαση στην αγορά για τις ευρωπαϊκές τράπεζες, κυρίως μετέπειτα από ισχυρή πίεση της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Ωστόσο, ελλείψει επαρκούς ρυθμιστικού πλαισίου, η επιθυμία της ΕΕ για ένα απεριόριστο επενδυτικό περιβάλλον θα μπορούσε να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στην ινδική οικονομία (Singh 2011), ιδιαίτερα εν καιρώ οικονομικής κρίσης. Είναι επομένως λογικό, η Ινδία να αρνείται σθεναρά το συγκεκριμένο αίτημα της ΕΕ.

Στην συνέχεια, ένα άλλο ζήτημα που έχει προκαλέσει έντονες διαμάχες μεταξύ των μερών, είναι τα πνευματικά δικαιώματα στον φαρμακευτικό τομέα. Η ΕΕ θα ήθελε να περιλαμβάνεται η αποκλειστικότητα δεδομένων στην Συμφωνία, το οποίο με την σειρά του θα επέφερε επιπτώσεις στην παραγωγή γενόσημων φαρμάκων στην Ινδία. Πίσω από την συγκεκριμένη διεκδίκηση της ΕΕ, βρίσκονται μερικές από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές φαρμακευτικές εταιρείες (Bava 2013). Αυτές εξάγουν γενόσημα φάρμακα στην Αφρική και σε άλλες φτωχές περιοχές για την καταπολέμηση ενδημικών ασθενειών όπως ο ιός HIV/AIDS, η ελονοσία και η φυματίωση. Εύλογα λοιπόν, η διεκδίκηση της κάθε πλευράς, έχει να κάνει με τον ανταγωνισμό και την επιδίωξη του κέρδους στον συγκεκριμένο τομέα.

Επιπλέον ανησυχίες της ΕΕ αφορούν τους υψηλούς δασμούς στα αυτοκίνητα, τα κρασιά, τις ασφάλειες, στις τραπεζικές και νομικές υπηρεσίες, στο λιανικό εμπόριο και τις δημόσιες συμβάσεις. Από την άλλη πλευρά, και η ίδια η Ινδία εκφράζει ανησυχίες ως προς τις υπηρεσίες, γιατί σύμφωνα με αναφορές, η ΕΕ ζητά παρακολούθηση από

την κοινωνία των πολιτών της υλοποίησης της Συμφωνίας, στο οποίο η Ινδία είναι αντίθετη³³.

Παράλληλα, η Ινδία επιθυμεί απελευθέρωση της κινητικότητας των εργαζομένων και της πρόσβασης στην αγορά της ΕΕ των κλωστοϋφαντουργικών, αγροτικών και φαρμακευτικών προϊόντων. Συγκεκριμένα, θα ήθελε ένα πιο φιλελεύθερο καθεστώς παροχής βίζας που θα επέτρεπε στους Ινδούς επαγγελματίες -κυρίως του τομέα της πληροφορικής- να διαμείνουν και να εργαστούν προσωρινά στο έδαφος της ΕΕ.

Επιπλέον, θα επιθυμούσε ένα μεγαλύτερο εύρος γύρω από τους τομεακούς ορισμούς, την δυνατότητα μεγαλύτερης παραμονής των ινδών εργαζομένων στην ΕΕ και ευέλικτη κυκλοφορία εντός των ευρωπαϊκών αγορών³⁴.

Για το τέλος, υπάρχουν ενδείξεις, ότι η Ινδία ίσως ακολουθήσει μια ευέλικτη προσέγγιση όσον αφορά τους δασμούς στα κρασιά, τα οινοπνευματώδη και τα προϊόντα αυτοκινητοβιομηχανίας. Για να συμβεί αυτό, θα πρέπει η ΕΕ να αναγνωρίσει ότι η Ινδία παρέχει το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο γύρω από τον σεβασμό στην πνευματική ιδιοκτησία και την ορθή διαχείριση των προσωπικών δεδομένων. Η Ινδία δεν θεωρείται ψηφιακά ασφαλής από την ΕΕ και αυτό αυξάνει το επιχειρησιακό κόστος και την ανταγωνιστικότητα για τις ινδικές εταιρείες που θέλουν να δραστηριοποιηθούν στις ευρωπαϊκές αγορές.

Η Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου χρειάζεται στήριξη από υψηλόβαθμα κλιμάκια αλλιώς μπορεί να καθυστερήσει αρκετά. Η οικονομική επιβράδυνση και η κρίση στην ΕΕ έχουν ήδη επηρεάσει τις σχέσεις με την Ινδία, απόδειξη ότι το μεταξύ τους εμπόριο έχει οριακά μειωθεί τα τελευταία δύο χρόνια, παρόλο που η Γερμανία, η ισχυρότερη οικονομία εντός της Ένωσης και ο μεγαλύτερος ευρωπαϊκός εμπορικός εταίρος της Ινδίας συνεχίζει να έχει υψηλές επιδόσεις.

³³ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf

³⁴ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534987/EXPO_STU\(2015\)534987_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534987/EXPO_STU(2015)534987_EN.pdf)

Κεφάλαιο Πέμπτο: Οι διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδας-Ινδίας

Η αλληλεπίδραση μεταξύ Ελλάδας και Ινδίας έχει τις ρίζες της από τα αρχαία χρόνια, ωστόσο μόλις τον Μάιο του 1950 οι δύο χώρες σύναψαν διπλωματικές σχέσεις. Οι σχέσεις των δύο χωρών έχουν προχωρήσει ομαλά κατά την διάρκεια των τελευταίων 67 ετών, στηριζόμενες σε μια κοινή δέσμευση απέναντι στους δημοκρατικούς θεσμούς, στο κράτος δικαίου και στην παγκόσμια ειρήνη κι ανάπτυξη. Σε τακτική βάση, οι αρχηγοί των δύο κρατών ανταλλάσσουν επισκέψεις κατά την διάρκεια των οποίων οι μεταξύ των συζητήσεις επικεντρώνονται σε διάφορα θέματα διμερούς, περιφερειακής και διεθνούς σημασίας.

Ως προς τις **οικονομικές/εμπορικές σχέσεις** των δύο χωρών, αυτό που παρατηρείται είναι ότι παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο, με το ισοζύγιο εμπορικών συναλλαγών να είναι αρνητικό για την Ελλάδα, παρόλο που, στους πίνακες που ακολουθούν, καταγράφεται μία μικρή αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς την Ινδία με μία ταυτόχρονη μείωση των εισαγωγών την τελευταία διετία. Οι κυριότερες ελληνικές εξαγωγές στην Ινδία αφορούν: σίδηρο, χάλυβα, αλουμίνιο, τσιμέντο, καουτσούκ, πυρηνικούς αντιδραστήρες.

EXPORTS FROM GREECE **Source- Indian Ministry of Commerce

(\$ millions)	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17 (Apr-Feb)
EXPORTS TOTAL	111.87	109.44	127.75	111.03	115.65
PETROLEUM PRODUCTS (CN 27)	0.89	4.69	1.16	6.72	9.75
EXPORTS (WITHOUT PETROLEUM PRODUCTS)	110.98	104.75	126.59	104.31	105.9

IMPORTS TO GREECE **Source- Indian Ministry of Commerce

(\$ millions)	2012	2013	2014	2015-16	2016-17 (Apr-Feb)
EXPORTS TOTAL	300.13	335.14	360.84	335.68	310.27
PETROLEUM PRODUCTS (CN 27)	0.4	0.25	0.33	0.58	0.64
EXPORTS (WITHOUT PETROLEUM PRODUCTS)	299.73	334.89	360.51	335.1	309.63

THE 5 MAIN PRODUCTS EXPORTED FROM GREECE (CN4)

***Source- Indian Ministry of Commerce*

	2012	2013	2014	2015	2016-17
MAIN EXPORTED PRODUCTS (4 DIGIT)	Chemicals, Rubber, Iron & Steel, Aluminum, Nuclear Reactors	Cement, Mineral Fuels, Iron & Steel, Aluminum, Nuclear Reactors	Iron & Steel, Aluminum, Nuclear Reactor, Cement, Chemicals	Iron & Steel, Aluminum, Cement, Nuclear Reactor, Minerals	Ships, Textile, Aluminum, Minerals, Iron & Steel

TOURISM ***Consular Section, Embassy of Greece, N. Delhi*

	2012	2013	2014	2015	2016
Arrivals from India to Greece	5200	10955	17028	20430	24460
Arrivals from Greece to India					

Εξαίρεση αποτελεί ο τομέας του τουρισμού, καθώς ο αριθμός των ινδών τουριστών προς τη χώρα μας αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια, όπως αποτυπώνεται και στον παραπάνω πίνακα. Σε αυτό, έχει συμβάλει η συχνή δημοσίευση φωτογραφιών ελληνικών τοπίων στον ινδικό τύπο και το διαδίκτυο, η οποία με την σειρά της εντείνει το ενδιαφέρον του ινδικού κοινού για την Ελλάδα (Ετήσια Έκθεση 2015, Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί)³⁵. Η χώρα μας διαθέτει υψηλή εξειδίκευση στη τεχνογνωσία της τουριστικής συνεργασίας, για την ανάπτυξη της οποίας ενδιαφέρεται έντονα η ινδική πλευρά. Παράλληλα, η ραγδαία αυξανόμενη ινδική μεσαία τάξη -για την οποία η Ελλάδα εξακολουθεί να αποτελεί πόλο έλξης λόγω της πλούσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς- αποτελεί ένα πολύ μεγάλο και ελκυστικό στόχο, τον οποίο η τουριστική μας στρατηγική για τα επόμενα χρόνια δεν δικαιούται να αγνοήσει.

Η συνεχής ανάπτυξη της μεσοαστικής τάξης, σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη εξοικείωση των Ινδών με την Ελλάδα μέσω της αύξησης της επισκεψιμότητάς τους προς αυτήν, δημιουργεί προοπτικές συνεργασίας και σε άλλους τομείς, όπως είναι τα τρόφιμα. Καταρχάς, ολοένα και περισσότεροι Ινδοί γνωρίζουν πλέον την ελληνική κουζίνα, η φήμη της οποίας αρχίζει και εξαπλώνεται στην Υπόηπειρο (Ετήσια Έκθεση 2015, Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί). Αυτό με την σειρά του, έχει οδηγήσει τα τελευταία χρόνια στην εισαγωγή ελληνικών προϊόντων διατροφής, όπως η φέτα, έτοιμες πίττες,

³⁵ [https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%202015%20\(3\).pdf](https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%202015%20(3).pdf)

φύλλο για πίττες (Προοπτικές Διεξόδου στην Ινδική Αγορά-Κλάδοι 2007-2008, Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί), ενώ αναμένεται και διεύρυνση της γκάμας των εισαγόμενων από την Ελλάδα προϊόντων διατροφής. Όμως, το πιο σημαντικό όλων, είναι ότι δημιουργείται μια απίστευτη ευκαιρία για την εισαγωγή και καθιέρωση του ελληνικού ελαιολάδου στην ινδική αγορά.

Αναμφίβολα η ινδική αγορά, αποτελεί μέχρι σήμερα μία δύσκολη αγορά για το ελληνικό ελαιόλαδο. Η άγνοια των ποιοτικών χαρακτηριστικών, τόσο στην επιχειρηματική όσο και στις καταναλωτικές συνήθειες της χώρας συρρικνώνει τα κριτήρια εισαγωγής, εμπορίας και αγοράς ελαιολάδου σε ένα και μοναδικό γνώμονα λήψης αποφάσεων, την τιμή (Η αγορά ελαιολάδου στην Ινδία, Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί, Αύγουστος 2017)³⁶. Παρόλο αυτά, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης άνω του 7% της μεσαίας και ανώτερης εισοδηματικής τάξης και η αυξανόμενη διάθεση ενημέρωσης των ινδών καταναλωτών σχετικά με την υγιεινή διατροφή, δημιουργούν εκείνες τις συνθήκες που μελλοντικά θα οδηγήσουν στην κατακόρυφη αύξηση της ζήτησης ελαιολάδου. Για τον λόγο αυτό, η είσοδος του ελληνικού ελαιολάδου στην ινδική αγορά θεωρείται παραπάνω από επιβεβλημένη και είναι μία μοναδική ευκαιρία για τους έλληνες ελαιοπαραγωγούς, η οποία δεν πρέπει με τίποτα να παραμείνει ανεκμετάλλευτη, ιδιαιτέρως στην εποχή της οικονομικής κρίσης.

Στην συνέχεια, η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος σε συνδυασμό με την έκθεση όλο και μεγαλύτερου τμήματος του ινδικού πληθυσμού σε δυτικές επιρροές, θα συντελέσει στην αύξηση της ζήτησης για ποιοτικές κατοικίες, με αποτέλεσμα την αμείωτη ανάπτυξη του κατασκευαστικού τομέα. Οι αναμενόμενες κατασκευαστικές και οικοδομικές ανάγκες θα προκαλέσουν υψηλή ζήτηση στους κλάδους του αλουμινίου και κυρίως του μαρμάρου, το οποίο στην Ινδία θεωρείται απόδειξη κοινωνικού status (Η αγορά μαρμάρου στην Ινδία, Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί, Φεβρουάριος 2016)³⁷. Κάτι τέτοιο για τις ελληνικές εξαγωγές μαρμάρου, είναι πολύ μεγάλη ευκαιρία, ώστε όχι μόνο να συνεχίσουν να υφίστανται, αλλά να αυξήσουν και το μερίδιό τους στη ινδική αγορά.

³⁶ <https://agora.mfa.gr/infofiles/2017%20CE%97%20CE%91%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%91%20%CE%95%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%99%CE%9D%CE%94%CE%99%CE%91%20i n.pdf>

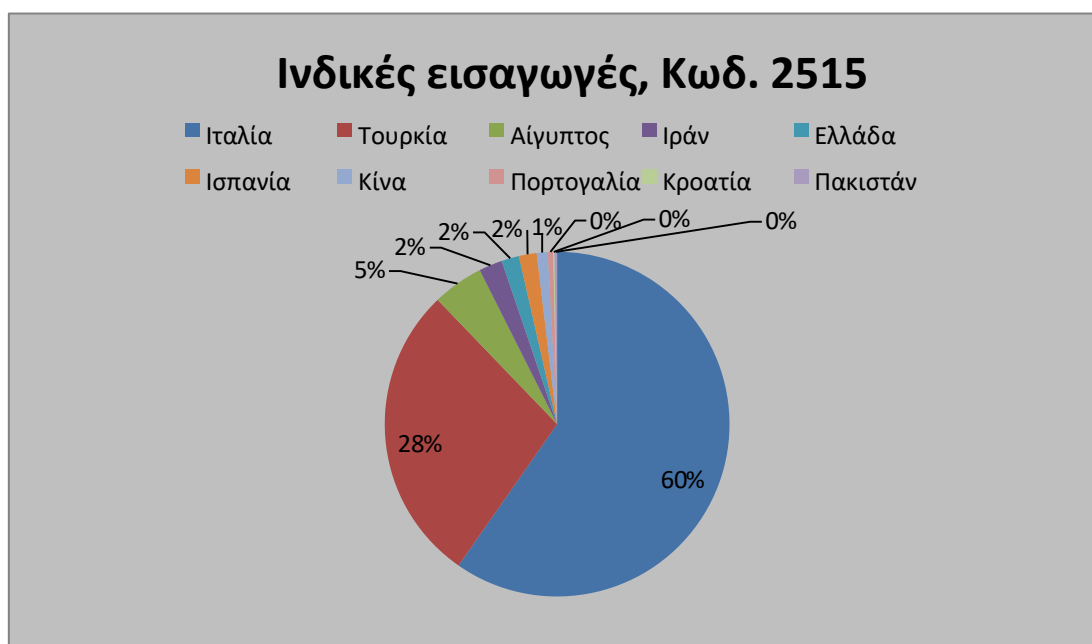
³⁷ <https://agora.mfa.gr/infofiles/radC2204%CE%97%20CE%91%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%91%20%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%99%CE%9D%CE%94%CE%99%CE%91.pdf>

ΙΝΔΙΚΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ

Κωδ. 2515: Marble, Travertine, Ecaussine & Other Monuments/Buildings Stone Of Specific Gravity ≥ 2.5 & Alabaster Roughly Trimmed/Merely Cut Into Blocks/Slabs

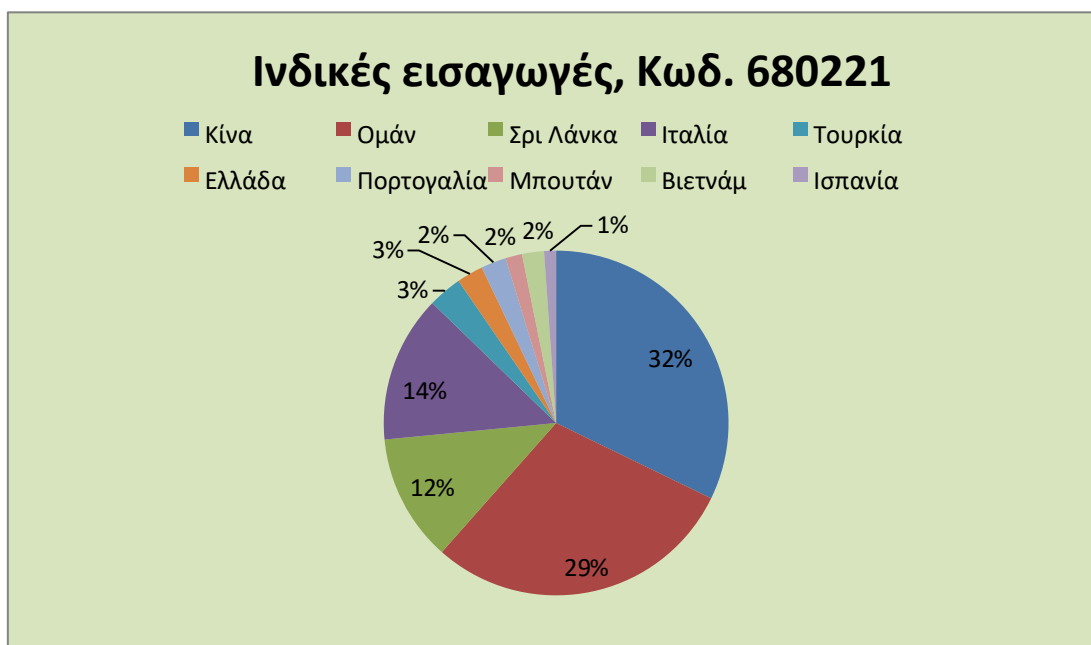
	ΧΩΡΑ	2014-15 (εκ. \$)	2013-14 (εκ. \$)
1	ΙΤΑΛΙΑ	119,96	122,14
2	ΤΟΥΡΚΙΑ	67,78	57,53
3	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	6,63	9,78
4	ΙΡΑΝ	6,38	4,50
5	ΕΛΛΑΔΑ	3,95	3,37
6	ΙΣΠΑΝΙΑ	3,65	3,41
7	ΚΙΝΑ	3,44	2,11
8	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1,69	1,01
9	ΚΡΟΑΤΙΑ	1,11	0,25
10	ΠΑΚΙΣΤΑΝ	0,40	0,51
	ΣΥΝΟΛΟ ΙΝΔΙΚΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	234,87 εκ. \$	228,50 εκ. \$

Πηγή: Ινδικό Υπουργείο Εμπορίου

Κωδ. 680221: Simply cut/sawn marble travertine and alabaster with a flat or even surface			
	ΧΩΡΑ	2014-15 (εκ. \$)	2013-14 (εκ. \$)
1	ΚΙΝΑ	55,49	42,66
2	ΟΜΑΝ	49,62	38,85
3	ΣΡΙ ΛΑΝΚΑ	14,93	15,81
4	ΙΤΑΛΙΑ	12,20	18,25
5	ΤΟΥΡΚΙΑ	5,23	4,21
6	ΕΛΛΑΔΑ	4,71	3,28
7	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	3,23	3,13
8	ΜΠΟΥΤΑΝ	2,87	2,07
9	ΒΙΕΤΝΑΜ	2,33	2,73
10	ΙΣΠΑΝΙΑ	1,45	1,48
ΣΥΝΟΛΟ ΙΝΔΙΚΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ		εκ. \$	εκ. \$

Πηγή: Ινδικό Υπουργείο Εμπορίου

Τέλος, σημαντικά περιθώρια βελτίωσης των διμερών εμπορικών σχέσεων υφίστανται και στον τομέα της ενέργειας που αποτελεί ευρύ πεδίο για ανάπτυξη επενδυτικών συνεργασιών, καθώς παρουσιάζονται σημαντικές ευκαιρίες για τους μεγάλους κατασκευαστικούς και τεχνικούς ομίλους της Ελλάδας με εξειδίκευση στα μεγάλα

ενεργειακά έργα. Ειδικότερα, ως προς το υγροποιημένο φυσικό αέριο, παρατηρείται ραγδαία αύξησή του διεθνώς, δημιουργώντας απαιτήσεις για τις κατάλληλες υποδομές στους σταθμούς εκκίνησης και στις χώρες απορρόφησης, από τις οποίες οι πιο μεγάλες είναι η Κίνα και η Ινδία,. Η χώρα μας διαθέτει διαρκώς αναβαθμιζόμενο σταθμό υγροποιημένου φυσικού αερίου , έχοντας τη δυνατότητα να αποτελέσει στο εγγύς μέλλον σημαντικό διαμετακομιστικό κέντρο, ενώ οι ελληνικοί εφοπλιστικοί κύκλοι ετοιμάζονται να αναλάβουν πρωτοβουλίες, καθώς η μεταφορά μέσω της θαλάσσιας οδού είναι η πλέον πρόσφορη λύση, λόγω ελλείψεως προς το παρόν επίγειων αγωγών (Προοπτικές Διεξόδου στην Ινδική Αγορά-Κλάδοι 2007-2008, Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί). Παράλληλα, κρίνεται σκόπιμο να διερευνηθούν σε βάθος και οι προοπτικές συνεργασίας σε σχέση με την αιολική ενέργεια, δεδομένου αφενός του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της Ελλάδας για ανάπτυξη και εκμετάλλευση του σημαντικού διαθέσιμου δυναμικού αιολικής ενέργειας που διαθέτει, και αφετέρου την επεκτατική στρατηγική μεγάλων ινδικών ομίλων αιολικής ενέργειας στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Αναφορικά με τις επενδύσεις, ακολουθεί πίνακας με τις **κυριότερες ελληνικές επενδύσεις στην Ινδία** (Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί):

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΚΛΑΔΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	Μητρική Εταιρεία
Adventus Laboratories (India) Pvt. Ltd	Pharmaceuticals	Pharmathen S.A.
Alumil Systems India Pvt Ltd	Aluminium doors/windows manufacturer	Alumil
AMD Telecom Pvt Ltd	Telecommunications	AMD Telecom SA
Arkay Glenrock pvt ltd	Granite slab exporter, distributor	The Pisani Group
ASIT (Anatolia Splendid Incoming Travel)	Travel & Tourism	ASIT
Chipita India Pvt Ltd	Food/snack makers	Chipita SA

Danaos Software Services Pvt Ltd	Information Technology	Danaos SA
Eurocert Inspection Services	Quality Management Certification	Eurocert SA
Frigoglass India Pvt. Ltd.	Commercial refrigerator supplier	Frigoglass SA
HT Mobile Solutions Ltd,	Telecommunications	Velti
Intracom Telecom	Telecommunications	Intracom Telecom
Kooud Software Pvt Ltd	Information Technology	European Dynamics Ltd
Maillis Strong Strap Pvt. Ltd.	Packaging tools	M.J.Maillis SA
ML Group of Companies	Tobacco	Leaf Tobacco A.Mchailides SA
Topos Trading	Olive Oil	Topos Trading
Torux Software Pvt Ltd	Information Technology	Torux Software Pvt Ltd
Theon Sensors S.A.	Defence Equipment Manufacturer	Theon Sensors
Velti Services India Pvt Ltd.	Telecommunications	Velti

Κλείνοντας, παρουσιάζεται το **διμερές θεσμικό πλαίσιο** ακριβώς όπως αυτό είναι καταγεγραμμένο στην Ετήσια Έκθεση 2015 του Γραφείου ΟΕΥ Ν. Δελχί και το οποίο από τότε δεν έχει υποστεί καμία αλλαγή.

A. Εκκρεμείς Συμφωνίες Ελλάδας – Ινδίας:

- Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας: Η ισχύουσα Συμφωνία υπεγράφη το 1965 και επικυρώθηκε το 1966. Μετά την επανεκκίνηση του θέματος από την ινδική πλευρά τον Δεκέμβριο 2015, η ελληνική πρότεινε εναλλακτικές ημερομηνίες για τη συνάντηση των δύο αντιπροσωπειών, οι οποίες παρήλθαν χωρίς ανταπόκριση των Ινδών. Τον Ιούλιο 2016 η ινδική πλευρά επανήλθε ζητώντας τον εκ νέου καθορισμό ημερομηνιών για την προαναφερθείσα συνάντηση. Μέχρι και σήμερα, αναμένεται απάντηση του ελληνικού Υπ.

Οικονομικών, το οποίο παραμένει διστακτικό λόγω της εμπειρίας των προηγούμενων διαπραγματεύσεων που οδηγούνταν συνεχώς σε αδιέξοδο.

- Συμφωνία Αεροπορικών Μεταφορών: Στις 6 και 7 Σεπτεμβρίου 2016 διεξήχθησαν στο Ν. Δελχί διαπραγματεύσεις αντιπροσωπειών των αρμόδιων Υπουργείων, οι οποίες κατέληξαν στη μονογραφή του κειμένου της Συμφωνίας. Εκκρεμεί η επίσημη υπογραφή και η επικύρωσή της από τις δύο χώρες. Η ινδική πλευρά ευελπιστούσε ότι, έως το τέλος του 2016, θα είχαν υπογραφεί και οι εκκρεμούσες παρόμοιες Συμφωνίες με 4 χώρες-μέλη της Ε.Ε., κάτι που αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη ισχύος της Οριζόντιας Συμφωνίας Αεροπορικών Μεταφορών Ε.Ε. – Ινδίας.
- Συμφωνία Ναυτιλιακών Μεταφορών: Η πρώτη συνάντηση των ομάδων εμπειρογνομόνων, που είχε οριστεί για τον Σεπτέμβριο 2013 αναβλήθηκε πλειστάκις, πάντα με πρωτοβουλία της ινδικής πλευράς. Τον Ιούλιο 2016 η ελληνική πλευρά δέχθηκε την πρόταση της ινδικής για πραγματοποίηση των συνομιλιών μέσω τηλεδιάσκεψης, αλλά έκτοτε δεν υπήρξε καμία εξέλιξη επί του θέματος. Η απουσία συμφωνίας σχετικά με το ζήτημα της φορολόγησης των ναυτιλιακών κερδών όχι μόνο αποτελεί το σοβαρότερο πρόσκομμα στις διαπραγματεύσεις για τη Συμφωνία Ναυτιλιακών Μεταφορών, αλλά και παρεμποδίζει κάθε πρόοδο των διαπραγματεύσεων για την υπογραφή διμερούς Συμφωνίας Αποφυγής Διπλής Φορολογίας.
- Μνημόνιο Συνεργασίας Enterprise Greece με Invest in India και FICCI: Κατά την τελευταία ΜΔΕ στην Αθήνα τον Μάρτιο του 2011, καταγράφηκε στα πρακτικά ότι και οι δύο πλευρές ενθαρρύνουν την υπογραφή Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των εν λόγω οργανισμών. Η απάντηση του FICCI υπήρξε αρνητική. Με έγγραφό της προς το γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί, η Β5 Δ/ση γνωστοποίησε ότι, μετά από σχετική παρέμβαση της ινδικής Πρεσβείας στην Αθήνα, το FICCI θα επανεξέταζε την απόφασή του. Δεν υπήρξαν εξελίξεις επί του προκειμένου ζητήματος.
- Μνημόνιο Συνεργασίας ΚΑΠΕ – Ministry of New & Renewal Energy: Το κείμενο του Μνημονίου είναι έτοιμο προς υπογραφή εδώ και δύο χρόνια.
- Μνημόνιο Συνεργασίας ΕΣΥΠ/ΕΛΟΤ – BIS: Τον Μάιο 2016 η ινδική πλευρά πρότεινε μια τελευταία τροποποίηση στο καταρχήν συμφωνηθέν κείμενο, την

οποία οι αρμόδιοι υπάλληλοι του ΕΛΟΤ επεξεργάζονται. Το πιθανότερο είναι το κείμενο να είναι έτοιμο προς υπογραφή κατά την επερχόμενη ΜΔΕ.

- Συμφωνία Αμοιβαίας Νομικής Συνδρομής σε Ποινικά Θέματα: Στις 25 Αυγούστου 2016 η ινδική πλευρά απέστειλε σχέδιο Συμφωνίας. Αναμένεται η Απάντηση του ελληνικού Υπουργείου Δικαιοσύνης .
- Πρόγραμμα Εκπαιδευτικής και Πολιτιστικής Συνεργασίας 2016-2018: Στις 21 Ιουλίου 2016 η ινδική πλευρά απέστειλε σχέδιο κειμένου. Αναμένεται η απάντηση των συναρμόδιων ελληνικών Υπουργείων.
- Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ Διπλωματικών Ακαδημιών: Στις 5 Αυγούστου 2016 η Ινδική Πρεσβεία στην Αθήνα απέστειλε σχέδιο κειμένου. Αναμένεται απάντηση από την Διπλωματική Ακαδημία. Το σχέδιο αυτό είναι ίδιο με το αρχικό κείμενο που είχε προταθεί από την ινδική πλευρά. Η Διπλωματική Ακαδημία είχε αποστείλει αντιπρόταση η οποία είχε προωθηθεί στο Ινδικό ΥΠΕΞ τον Μάιο 2016.
- Κοινή Δήλωση Στρατηγικής Σχέσης Ελλάδος-Ινδίας: Το πρώτο σχέδιο Κοινής Δήλωσης προωθήθηκε από την ελληνική πλευρά τον Νοέμβριο 2011. Από το 2013 έχει σταματήσει η όποια ανταλλαγή κειμένων.

B. Ισχύουσες Συμφωνίες Ελλάδας – Ινδίας:

- Συμφωνία Οικονομικής, Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας: Υπεγράφη στις 23.09.1983 και κυρώθηκε την 1.01.1984. Ανανεώθηκε με την υπογραφή 4 Πρακτικών, το τελευταίο εκ των οποίων υπεγράφη το 1999 και κυρώθηκε το 2001.
- Εμπορική Συμφωνία: Υπεγράφη στις 31.01.1973 και κυρώθηκε το 1974. Ισχύει πλέον στο βαθμό που δεν αντιβαίνει το Κοινοτικό Δίκαιο.
- Συμφωνία αμοιβαίας Προστασίας & Προώθησης Επενδύσεων: Υπεγράφη το 2007 και κυρώθηκε το 2008. Από τις αρχές του 2016 η ινδική κυβέρνηση άρχισε σταδιακά να καταγγέλλει όλες τις αντίστοιχες συμφωνίες, με σκοπό τη σύναψη νέων, σύμφωνα με ένα πρότυπο συμφωνιών που η ίδια κατήρτισε. Η Ε.Ε. έχει επιληφθεί του ζητήματος εξ ονόματος των ΚΜ, ως καθ' ύλη αρμόδια.
- Συμφωνίας Τουριστικής Συνεργασίας: Υπεγράφη στις 13.01.1998 και κυρώθηκε την 1.01.1999. Η πρώτη συνεδρίαση της σχετικής Μικτής Επιτροπής Τουρισμού έγινε στο Ν. Δελχί τον Απρίλιο 2007. Στο πλαίσιο της 6ης ΜΔΕ οι

δύο πλευρές συμφώνησαν να προωθήσουν τη 2η συνεδρίαση, για την οποία υποβλήθηκαν από τον ΕΟΤ οι παρακάτω προτάσεις:

1. Προώθηση τουριστικών πακέτων πολυτελείας
 2. Δημιουργία δικτύου συνεργασίας ελλ. Υπ. Πολιτισμού & Τουρισμού
 3. και Ινδών παραγωγών κινηματογράφου
 4. Προώθηση κοινών πακέτων πολιτιστικού τουρισμού και άλλων
 5. εξειδικευμένων μορφών τουρισμού και
 6. Εγκαθίδρυση απευθείας πτήσης Ελλάδας – Ινδίας
- Συμφωνία Επιστημονικής & Τεχνολογικής Συνεργασίας: Αναθεωρήθηκε και υπεγράφη εκ νέου στις 26.04.2007. Κυρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ το 2008.
 - Σύμβαση Περί Μορφωτικών Σχέσεων: Υπεγράφη στις 22.6.1961 και τέθηκε σε ισχύ στις 8.11.1962 .
 - Μνημόνιο Διαβουλεύσεων μεταξύ Υπουργείων Εξωτερικών: Υπεγράφη στις 16.5.1995.
 - Μνημόνιο κατανόησης για Αμυντικές Σχέσεις: Υπεγράφη στις 7.12.1998.
 - Συμφωνία Αμοιβαίας Κατάργησης Υποχρέωσης Θεώρησης σε Διπλωματικά Διαβατήρια: Υπεγράφη στις 1.2.2013 και τέθηκε σε ισχύ στις 9.5.2013.

Συμπερασματικά, αυτό που παρατηρείται, είναι ότι τα τελευταία χρόνια παρόλο που έχουν γίνει διάφορες ενέργειες για την αναβάθμιση των σχέσεων Ελλάδας-Ινδίας μέσω της προσπάθειας σύναψης συμφωνιών σε διάφορους νευραλγικούς τομείς -όπως οι αερομεταφορές, τα ναυτιλιακά, οι επιχειρήσεις- αυτό εν τέλη δεν έχει καταστεί εφικτό. Η πιο πρόσφατη διμερής συμφωνία υπεγράφη και τέθηκε σε ισχύ το 2013, ενώ για τις υπόλοιπες ισχύουσες έχει παρέλθει δεκαετία από τότε που υπεγράφησαν ή/και τέθηκαν σε ισχύ. Το γεγονός αυτό, ενδεχομένως και να έπρεπε να προβληματίσει την Ελλάδα, ώστε να επανασχεδιάσει την όποια στρατηγική προσέγγισης της Ινδίας, με στόχο την απόκτηση ενός ουσιαστικού εταίρου. Μέσω αμοιβαίων επωφελών συνεργασιών με τη Ινδία, η Ελλάδα θα μπορούσε κάλλιστα να βρει νέες διεξόδους από την οικονομική κρίση και να θέσει στέρεες βάσεις για ένα μέλλον με προοπτικές.

Συμπεράσματα

Αναμφίβολα η Ινδία, είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες του κόσμου, για την ακρίβεια έχει τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης διεθνώς τα τελευταία έτη, πράγμα που αυτομάτως την καθιστά και έναν πολύ σημαντικό «παίκτη» στην παγκόσμια διακυβέρνηση. Αυτό φυσικά δε θα μπορούσε να αφήσει αδιάφορη την ΕΕ, η οποία διέκρινε στην Ινδία -κατά βάση- έναν νέο εμπορικό και επενδυτικό εταίρο. Έτσι από πολύ νωρίς, αυτή η σχέση επισφραγίστηκε από μια σειρά διμερών συμφωνιών για την διευκόλυνση της εμπορικής και αναπτυξιακής συνεργασίας, ενώ από το 2004, η σχέση έχει αναβαθμιστεί σε «στρατηγική εταιρική σχέση».

Παρόλο αυτά, η ΕΕ και η Ινδία εξακολουθούν να έχουν διαφορετικές πολιτικές προτεραιότητες και προτιμήσεις, λόγω τόσο της ιστορίας και του μακρινού παρελθόντος, όσο και των πιο πρόσφατων εμπειριών. Η ΕΕ στο εσωτερικό της χρησιμοποιεί ένα μεταμοντέρνο και συνεκτικό σύστημα λήψης αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών. Η Ινδία δίνει το βάρος στην κρατική κυριαρχία και στη μη επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών. Η πρόκληση επομένως είναι η μεταβεσφαλιανή ΕΕ και η βεσφαλιανή Ινδία να αποκτήσουν μια ουσιαστική αμοιβαία επωφελή (“win-win”) εταιρική σχέση.

Μέχρι και σήμερα, παρόλο που παρατηρείται μια αξιόλογη ιδεαλιστική σύγκλιση μεταξύ των δύο μερών, θα λέγαμε πως δεν υφίσταται πραγματική εταιρική σχέση μεταξύ τους. Οι όποιες συνεργασίες έχουν επιτευχθεί, κυρίως στον οικονομικό τομέα, είναι αποτέλεσμα περισσότερο τυχειότητας παρά οργανωμένων προθέσεων. Αυτό οφείλεται κυρίως στην εικόνα που έχει σχηματίσει η μία πλευρά για την άλλη.

Η ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τους ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης της Ινδίας, τον αυξανόμενο ρυθμό εγχώριας κατανάλωσης, την ανταγωνιστικότητα κόστους και το άφθονο ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό κυρίως στους τομείς της πληροφορικής και της τεχνολογίας, είδε εξ αρχής στην Ινδία έναν νέο πολλά υποσχόμενο εμπορικό και επενδυτικό εταίρο και απ’ όσο όλα δείχνουν, σταμάτησε εκεί.

Η αδυναμία της ΕΕ να εκτιμήσει εγκαίρως την ανάγκη της Ινδίας να αντιμετωπίσει τις ΗΠΑ και την Κίνα στο διεθνές στερέωμα και να βρει συμμάχους απέναντι στην ολοένα και αυξανόμενη επιρροή της τελευταίας στην ασιατική ήπειρο, μόνο ως αποτυχία της στρατηγικής ευρωπαϊκής πολιτικής μπορεί να αποτιμηθεί. Και αυτό, όχι μόνο γιατί η ΕΕ έχασε μία εξαιρετική ευκαιρία να αποκτήσει κάτι παραπάνω από έναν εταίρο, ουσιαστικά έναν σύμμαχο στην παγκόσμια διακυβέρνηση, κατάφερε εν τέλει να

στρέψει την Ινδία προς τις ΗΠΑ και την Κίνα, με συνέπεια αυτή να αναβαθμίσει και να ενισχύσει τις διμερείς της σχέσεις με κάθε μία από αυτές.

Στην πραγματικότητα, η σύναψη στρατηγικών εταιρικών σχέσεων είναι μία δοκιμασία για την ΕΕ και τον ρόλο της ως διεθνή δρώντα. Η έλλειψη συνεκτικότητας στο εσωτερικό της ΕΕ, κυρίως σε ότι αφορά την λήψη αποφάσεων για ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας, καθώς και για θέματα στρατιωτικής φύσεως, θέτουν εν αμφιβόλω την αποτελεσματικότητά της ως διεθνή πολιτικό παράγοντα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η ΕΕ να υποβιβαστεί ως εταίρος για την Ινδία.

Επομένως, κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη για το μέλλον η ανοικοδόμηση των σχέσεων Ινδίας-ΕΕ σε νέες βάσεις και η αναθεώρηση και των δύο μερών πάνω σε βασικά ζητήματα. Πρώτα απ' όλα, η ΕΕ πρέπει να πάψει να αντιμετωπίζει την Ινδία αποκλειστικά και μόνο ως μία μεγάλη αγορά. Αδιαμφισβήτητα, η αγορά της Ινδίας αποτελεί μία σημαντική ευκαιρία για την ΕΕ για ένα «άνοιγμα» προς ανατολάς και ιδιαιτέρως για τα κράτη μέλη της που πλήττονται από την οικονομική κρίση, όπως η Ελλάδα, καθώς ως νέος εξαγωγικός και επενδυτικός προορισμός μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική τους ανάκαμψη. Ταυτόχρονα όμως, μπορεί να αποδειχθεί ένας εξαιρετικός σύμμαχος στην πολυμερή διπλωματία (π.χ. στον ΠΟΕ, στον ΟΗΕ), για την αντιμετώπιση ζητημάτων διεθνούς ενδιαφέροντος όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η κλιματική αλλαγή, η προσφυγική κρίση.

Είναι λοιπόν καιρός, η ΕΕ ως σύνολο αλλά και καθένα από τα κράτη μέλη, να συνειδητοποιήσουν ότι για να έχει ισχυρή «φωνή» η ΕΕ διεθνώς και να αντιμετωπίζεται ως ισχυρός παράγοντας από τους υπόλοιπους εταίρους, θα πρέπει να αποκτήσει περισσότερο συνεκτικότητα στο εσωτερικό της ως προς τις αποφάσεις που καλείται να πάρει ως διεθνής δρώντας. Στην πράξη, κάτι τέτοιο είναι εφικτό, μόνο εάν τα κράτη μέλη εκχωρήσουν μέρος της κρατικής τους κυριαρχίας και για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφαλείας. Αυτό με την σειρά του, θα δώσει νέα δυναμική στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης ώστε να αποκτήσει πρωταγωνιστικό ρόλο, ενώ ταυτόχρονα η ΕΕ θα αναβαθμιστεί σε στρατηγικό εταίρο και θα αντιμετωπίζεται ως μία πραγματική μεγάλη δύναμη στις διάφορες συνδιαλλαγές της με την Ινδία και όχι μόνο.

Τέλος, το ότι οι οικονομικές σχέσεις Ινδίας-ΕΕ βρίσκονται σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο, δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν επιπλέον περιθώρια βελτίωσης και μάλιστα σε βαθμό που να μιλάμε για μια όντως αμοιβαία επωφεληή σχέση. Προς αυτήν την κατεύθυνση, είναι πολύ σημαντικό να ξεκινήσουν εκ νέου οι διαπραγματεύσεις για την

Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου, με στόχο και από τις δύο πλευρές να υπάρξει θετικό αποτέλεσμα. Είναι λογικό, πως κάτι τέτοιο θα επιτευχθεί μόνο στο πλαίσιο αμοιβαίων υποχωρήσεων. Για παράδειγμα, εάν η ΕΕ επιθυμεί την επιβολή χαμηλότερων δασμών στα εξαγόμενα προϊόντα της από την Ινδία, θα πρέπει να εξετάσει σοβαρά, εάν όντως η τελευταία παρέχει ή όχι το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο γύρω από τον σεβασμό στην πνευματική ιδιοκτησία και την ορθή διαχείριση των προσωπικών δεδομένων. Κατόπιν εξέτασης, και εάν το αποτέλεσμα είναι θετικό, η ΕΕ δεν θα πρέπει να μην αναγνωρίζει αυτό το δικαίωμα στην Ινδία, προς όφελος του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ευρωπαϊκής βιομηχανίας. Επιπλέον, η παροχή διευκολύνσεων από την ΕΕ στην Ινδία για την κινητικότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, κυρίως στους τομείς της τεχνολογίας και της πληροφορικής, μόνο αμοιβαία οφέλη μπορεί να έχει. Για την ΕΕ, θα υπάρξουν πολλά προστιθέμενα οφέλη σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, όπως η διαστημική και πυρηνική ενέργεια, ενώ ταυτόχρονα θα αυξηθεί το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της. Η Ινδία από την άλλη πλευρά, θα αυξήσει το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, αλλά και το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της.

Κλείνοντας, αυτό που μπορεί να διαπιστώσει κανείς απ' όλα τα προηγούμενα, είναι ότι η πρόκληση για τις σχέσεις Ινδίας-ΕΕ αφορά, από την μία μεριά την διαχείριση προσδοκιών και ικανοτήτων και, από την άλλη, την ύπαρξη ισορροπίας μεταξύ θεσμικού πλαισίου και πραγματικότητας. Οτιδήποτε λιγότερο, θα ικανοποιούσε προσωρινά τους δύο εταίρους, αλλά δεν θα εξασφάλιζε μια μακροχρόνια στρατηγική εταιρική σχέση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Βιβλιογραφία/Αρθρογραφία

- Allen David and Smith Michael (2016) “The EU, the US and India, Strategic diplomacy and great power politics”, *The Diplomatic System of the European Union, Evolution, change and challenges*, edited by Michael Smith, Stephan Keukeleire, Sophie Vanhoonacker, Routledge, σελ. 164-172
- Austermann Frauke (2014) “European Union Delegations in EU Foreign Policy, A diplomatic Service of Different Speeds”, Palgrave Macmillan
- Bava Ummu Salma (2013) “The Efficiency of the EU’S External Actions and the EU-India Relationship”, *The EU’s Foreign Policy, What Kind of Power and Diplomatic Action?*” edited by Mario Telo and Frederik Ponjaert, Ashgate, σελ. 209-218
- Buzek Jerzy (2011) “State of the Union: Three Cheers for the Lisbon Treaty and Two Warnings for Political Parties”, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 49, σελ. 7-18
- Devare S. T., de Vasconcelos A. and Peral L. (2009) “Report on the India-EU Forum of Effective Multilateralism, Paris: EUISS
- Feigenbaum E. (2010) “India’s Rise, America’s Interest: The Fate of the US-Indian Partnership”, *Foreign Affairs*, Vol. 89, No2, σελ. 76-91
- Gauttier P. (2004) “Horizontal Coherence and the External Competencies of the European Union”, *European Law Journal*, Vol. 10, σελ. 23-41
- Grant C. (2008) “India’s Role in the New World Order”, *Briefing Note*, London: Centre for European Reform, September
- Hill C. (2002) “The Changing Politics of Foreign Policy”, London: Palgrave
- Keukeleire Stephan and Delreux Tom (2014) “The Foreign Policy of the European Union”, 2nd edition, Palgrave Macmillan
- Khandekar G. (2011) “The EU and India; A Loveless Arranged Marriage”, *Policy Brief*, No90, Madrid: FRIDE
- Khandekar G. (2012) “Is the EU-India Strategic Partnership Really Strategic?” 24 January, available online: <http://euobserver.com/7/115000>
- Khandekar G. (2013) “Building a Sustainable EU-India Partnership”, *ESP Policy Brief*, No9, Brussels: European Strategic Partnerships Observatory, September

- Koehler K. (2010) “European Foreign Policy after Lisbon: Strengthening the EU as an International Actor”, *Caucasian Review of International Affairs*, Vol. 4, No1, σελ. 57-72
- Mayer Hartmut (2013) “The Challenge of Coherence and Consistency in EU Foreign Policy”, *The EU’s Foreign Policy, What Kind of Power and Diplomatic Action?*, edited by Mario Telo and Frederik Ponjaert, Ashgate
- Mohan C. (2006) “India and the Balance of Power”, *Foreign Affairs*, Vol. 85, No4, σελ. 17-32
- Mohan C. (2010) “Rising India: Partner in Shaping the Global Commons?” *Washington Quarterly*, Vol. 33, No3, σελ. 133-148
- Novotny D. (2011) “The EU’s Place in India’s Foreign and Security Policy”, *EU External Affairs Review*, July σελ. 94-106
- Nuttal Simon (2005) “Coherence and Consistency”, Christopher Hill and Michael Smith (eds), *International Relations and the European Union*, Oxford: Oxford University Press, σελ. 91-113
- Peral L. and Sakhuja V. (eds) (2012) “The EU-India Partnership: Time to Go Strategic?” Paris: European Union Institute for Security Studies
- Ram A. N. (2002) “India and the European Union in the New Millennium”, *India and the European Union in the 21st century*, Rajendra K. Jain (ed.), New Delhi: Radiant Publishers, σελ. 1-14
- Ram A. N. (2010) “The European Union and South Asia: A Indian Perspective”, paper presented at Centre for European Studies, School of International Studies, Jawaharlal Nehru University, New Delhi, 8 January
- Sachdeva G. (2008) “India EU Economic Linkages: Need to Broaden Strategic Partnership”, *International Studies*, Vol. 45, No4, σελ. 341-367
- Singh Deora Himmat (2018) “India’s relations with the European Union in the 21st century”, *Imagining India as a Global Power, Prospects and Challenges*, edited by Sangit K. Rangi, Sunil Sondhi and Vidhan Pathak, Routledge
- Singh Kavaljit (2011) “India-EU Free Trade Agreement: Rethinking Banking Services Liberalization”, Briefing Paper No1, New Delhi: Madhyam
- Wagner C. (2008) “The EU and India: A Deepening Partnership”, *Partnerships for Effective Multilateralism: EU Relations with Brazil, China, India and Russia*,

Giovani Grevi and Alvaro de Vasconcelos (eds), Paris: Institute for Security Studies, Chaillot Paper 109, σελ. 87-103

- Wagner C. (2010) “India’s Gradual Rise”, Politics Vol. 30, σελ. 63-70

II. Διαδικτυακές Πηγές

- <https://agora.mfa.gr/ta-grafeia-oikonomikon-emporikon-upotheseon/office/837>
- http://www.acg.edu/ckeditor_assets/attachments/137/india-china-central_asia.pdf
- <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e5f985a9-bbaa-465e-888a-92a311e9bdc8>
- [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534987/EXPO_STU\(2015\)534987_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534987/EXPO_STU(2015)534987_EN.pdf)
- <http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?step=0&redirect=true&treatyId=352>
- http://eeas.europa.eu/archives/delegations/india/documents/eu_india/021_eu_india_res_6th_summit1_en.pdf
- http://eeas.europa.eu/archives/delegations/india/documents/eu_india/021_eu_india_res_9th_summit2_en.pdf
- http://eeas.europa.eu/archives/delegations/india/documents/eu_india/country_strategy_paper_07_13_en.pdf
- https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_india_factsheet.pdf
- http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2016/03/20160330-agenda-action-eu-india_pdf/
- https://eeas.europa.eu/delegations/india/33482/14th-eu-india-summit-why-eu-india-strategic-partnership-matters_en
- <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/weodata/weorept.aspx?sy=2015&ey=2020&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=998&s=NGDPD%2CPPP%2CPC&grp=1&a=1&pr.x=72&pr.y=29>
- <http://ebgindia.com>
- www.euindiachambers.com
- <http://www.enterprise-europe-network.in>
- https://eeas.europa.eu/delegations/india_en

- <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>
- [https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%202015%20\(3\).pdf](https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91%20%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97%202015%20(3).pdf)
- <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:303:0001:0082:EL:PDF>
- <http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index.htm#>
- <https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3%20%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%A1%CE%95%CE%99%CE%9D%202017%20in.pdf>
- www.makeinindia.com
- https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_india_trade_and_investment_2016.pdf
- http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf
- <https://agora.mfa.gr/infofiles/2017%20%CE%97%20%CE%91%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%91%20%CE%95%CE%9B%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%99%CE%9D%CE%94%CE%99%CE%91%20in.pdf>
- <https://agora.mfa.gr/infofiles/radC2204%CE%97%20%CE%91%CE%93%CE%9F%CE%A1%CE%91%20%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%9C%CE%91%CE%A1%CE%9F%CE%A5%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%99%CE%9D%CE%94%CE%99%CE%91.pdf>
- **www.indembassy.be**

III. Εκθέσεις/Reports

- Kalita Pallavi (2017) “EU-India trade in services”, EU Delegation, New Delhi
- Kalita Pallavi (2017) “EU-India bilateral investments”, EU Delegation, New Delhi
- Kaushal Chaitanya (2017) “Trade in goods trends between the EU and India”, EU Delegation, New Delhi
- Delegation of the European Commission in India (2007) “European Union and India: Spectrum of Relations”, 12 July
- Γραφείο ΟΕΥ Ν. Δελχί (2008) «Προοπτικές Διεξόδου στην Ινδική Αγορά-Κλάδοι 2007-2008»

Ε.Π.
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ
ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)
Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος
τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479
www.ekdd.gr